ОРГАН ЦЭНТРАЛЬНАГА І МЕНСКАГА КОМІТЭТАЎ ЛЕНІНСКАГА КОМУНІСТЫЧНАГА САЮЗУ МОЛАДЗІ БЕЛАРУСІ

№ 124 (506)

НЯДЗЕЛЯ 7 ЛІСТАПАДА 1927 г.

ЧЫРВОНАЯ ЗЬМЕНА

Стальнымі шэрагамі ў другое дзесяцігодзьдзе Кастрычніка!

Кастрычнікавая рэволюцыя заклікала мільёны рабочай і працоўнай сялянскай моладзі да сьвядомага творчага жыцьця.

Кастрычнікавая рэволюцыя паставіла моладзь у шэрагі змагаючыхся пролетарыяў, пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі за сваю клясавую перамогу, за перабудову сьвету на комуністычных пачатках.

Кастрычнікавая рэволюцыя нарадзіла адзінага кіраўніка мас рабоча-сялянскай моладзі **ленінскі комсамол**, актыўнага творчага ўдзельніка, пад кіраўніцтвам партыі бальшавікоў у клясавай барацьбе, у барацьбе за соцыялістычнае будаўніцтва, уладаючага «трайной сьмеласьцю», сьмеласьцю ленінскай.

Комсамол, зьяўляючыся рэзэрвам УсеКП(б), быў, ёсьць і будзе варты імя свайго вялікага настаўніка **Леніна**, быў і будзе вернай апорай дыктатуры пролетарыяту; дапамагаў і дапамагае партыі выконваць заветы **Леніна** аб умацаваньні саюзу рабочых і сялян, быў і будзе байцом арміі Комуністычнага Інтэрнацыяналу; змагаўся і будзе змагацца за саюз працоўных нацый усяго сьвету; змагаўся і будзе змагацца пад кіраўніцтвам партыі з усякімі спробамі паслабіць партыю, з усякімі ўхіламі ад ленінізму і г. д.

Ленінскі комсамол Беларусі налічвае ў сваіх шэрагах к 10-годзьдзю Кастрычніка—60.932 члены.

Вакол гэтага асяродку яднаюцца сотні тысяч рабоча-сялянскай моладзі, якая ўцягваецца ў соцыялістычнае будаўніцтва.

Ленін, кажучы аб задачах комсамолу і моладзі, вогул сказаў: «Задача складаецца ў тым, каб вучыцца».

Кажучы аб вучобе моладзі, **Ленін** зазначаў, што бяз працы, без барацьбы, кніжныя веды комунізму з комуністычных брошур і твораў роўна нічога ня варты затым, што яны прадаўжалі-б стары разрыў паміж тэорыяй і практыкай, той стары разрыў, які складаў самую агідную рыску старой буржуазнай грамады.

Мова лічбаў адказвае нам на тое, ці выконваем мы гэты завет **Леніна**.

У саветы абрана і працуе моладзі ад 18 да 23 год—6147 чалавек, з іх 47 проц. комсамольцаў. У органах профэсыйных саюзаў абрана і працуе моладзі 5292 чалавекі.

11.439 чалавек у саветах і кіраўнічых органах профсаюзаў, у гэтых важнейшых установах рабочых і сялян, моладзь актыўна ўдзельнічае ў будаўніцтве соцыялізму. Мы тут не гаворым аб тысячах моладзі, якая ўдзельнічае ў працы камітэтаў узаемадапамогі, коопэрацыі, добраахвотных таварыствах (МОПР, ТСА-авіяхім і г. д.).

У тэхнікумах, школах ФЗВ, профшколах, рабфаках, школах сялянскай моладзі, у школах рабочай моладзі вучыцца 29.500 маладых рабочых і сялян. На гэтыя віды школ дзяржава траціць 3.671.844 рублі.

Вышэйшыя навучальныя ўстановы сталі маемасьцю рабочых і сялян. У агромністай сетцы політычных, культурных, тэхнічных гурткоў, моладзь набывае веды, вельмі неабходныя для ўдзелу ва ўсёй будаўнічай працы краіны.

Гэтыя лічбы кажуць за выкананьне намі заветаў **Леніна**: «вучачыся—змагайся, змагаючыся—вучыся», гавораць аб тым, што дала Кастрычнікавая рэволюцыя моладзі.

У нашай вучобе і працы многа недахопаў і цяжкасьцяў, але «цяжкасьці існуюць для таго, каб іх перамагаць».

Кастрычнікавая рэволюцыя заваявала ў капіталістых краіну, змораную вайною і разбураную контр-рэволюцыяй. У працягу 10 год рабочая кляса і працоўнае сялянства, пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі, залячылі раны нашай краіны, перамаглі контр-рэволюцыю і разруху, цьвёрдымі крокамі ідуць да соцыялізму.

Рабоча-сялянская моладзь, пад кіраўніцтвам комсамолу і комуністычнай партыі, цесна самкнутымі шэрагамі крочыць уперад, у другое дзесяцігодзьдзе Кастрычніка, для сусьветнай рэволюцыі!

А. Бараньнікаў.

Няхай жыве сусьветны Кастрычнік!

Няхай жыве партыя Леніна — правадыр Кастрычніцкага паўстаньня, організатар соцыялістычнага будаўніцтва, кіраўнік пролетарскай дыктатуры!

У АГНЁВЫЯ ДНІ КАСТРЫЧНІКАЎСКІХ НАВАЛЬНІЦ.

Справа была ў семнаццатым...

Хроніка вялікіх падзей.

Хроніка вялікіх падзей.

Апошняя спроба

... Напярэдадні самага дню паўстаньня —шостага лістапада—часовы ўрад робіць апошнюю нікчэмную спробу затрымаць рэволюцыйную навальніцу, абязброіць яе. Аддаецца загад аб зачыненьні ў Петраградзе бальшавіцкай газэты «Рабочий Путь» пад назвай якой выходзіў ЦО нашай партыі—«Правда».

Але гэты загад прывёў да адваротнага выніку, **паслужыў лішнім штуршком да паўстаньня.**

Рэволюцыя перамагла

І новы дзень—7-га лістапада—ужо застаў на вуліцах Петраграду перамогшую рэволюцыю.

Вечарам гэтага дню **2-гі ўсерасійскі зьезд саветаў, скліканы па ініцыятыве бальшавікоў, афіцыйна абвясьціў нізрынуцьце часовага ўраду і заснаваньне новай, савецкай улады.** Абіраецца першы Савет Народных Комісараў пад старшынствам тав. **Леніна.**

* * *

Кастрычнікавы пераварот бальшавікі Менску і ўсяго Зах. фронту сустрэлі арганізавана і падрыхтавана.

Яшчэ 4 лістапада, на пасяджэньні Менскага савету рабочых і салдацкіх дэпутатаў тав. **Мясьнікоў** заявіў:

„Улада можа быць альбо рэволюцыйна-дэмократычнай, альбо буржуазнай. Паўдарогі тут быць ня можа. Мы патрабуем і будзем змагацца за дыктатуру пролетарыяту, за пераход усёй улады да саветаў.

У гэтай заяве т. **Мясьнікова**, зробленай ад імя бальшавіцкай фракцыі, ужо яскрава вызначана наяўнасьць паўстаньня і характар новай улады, якая павінна быць заснавана замест згодніцкай.

З Петраграду атрымана радыё.

7-га лістапада, пасьля атрыманьня з Петраграду радыё аб адбыўшымся перавароце, **бальшавікі бяруць у свае рукі ўладу і ўтвараюць вайсковы-рэволюцыйны комітэт Заходняй вобласьці пад старшынствам тав. Мясьнікова**

А што робяць нашы ворагі?—І яны ня сьпяць. Засеўшы ў Магілеве разам з генэралам Духонінам, правыя эсэры на чале з Чарновым у часе петраградзкага

Удзельнікі кастрычнікаўскіх боек.

пераварoту рассылаюць па ўсёй краіне тэлеграмы з фальшывымі весткамі аб перамозе Керанскага і няўдачы бальшавіцкага паўстаньня.

На сваім пасту.

«На сваім пасту» аказаліся таксама беларускія буржуазна-нацыяналістычныя організацыі супольна з соцыялістычнай грамадой. Яны выпусьцілі грамату з заклікам да ўсёй беларускай «рэволюцыйнай» дэмократыі не дапушчаць, каб віхор бязладзьдзя (чытай—Кастрычнік) загубіў нашу сьвятую нацыянальную справу —абарону вольнасьці і правоў беларускага народу».

Але бальшавікі, маючы за сабой падтрыманьне вайскова-рэволюцыйных сіл, не зьвяртаюць увагі на гэтыя ўлюлюканьні і **робяць сваю справу**. Побач з замацоўваньнем савецкай улады ў Менску, адбываюцца пераевароты і ў іншых гарадох Беларусі.

Пад сьцяг Кастрычніка.

У Віцебску бальшавікі ўтварылі вайскова-рэволюцыйны комітэт, які ўзяў у свае рукі палітычнае кіраўніцтва і ўсю ўладу ў горадзе.

Шматлюднае пасяджэньне **Гомельскага савету** рабочых і салдацкіх дэпутатаў прымае пастанову аб падтрыманьні рабоча-сялянскага ўраду і перадачы ўсёй улады ў рукі саветаў.

У канцы лістапада, пасьля шэрагу салдацкіх, сялянскіх і рабочых зьездаў, мы ўжо маем **першы абласны выканаўчы комітэт саветаў Зах. фронту (Обліскомзап) пад старшынствам т. Мясьнікова і Савет Народных Комісараў пад старшынствам тав. Ляндэра.**

* * *

Такім чынам, **бальшавікі канчаткова перамаглі.** У працягу амаль чатырох месяцаў, да самай нямецкай окупацыі, вядуць яны на Беларусі (тады Зах. вобласьці) напружаную работу па замацаваньні Кастрычнікавых заваёў, праводзяць у жыцьцё дэкрэты і загады новага рабоча-сялянскага ўраду.

ПАД ВАРОЖЫМ АБСТРЭЛАМ.

(З дзеньніку комсамольца «Кастрычнік 17-га году»).

Кастрычнік, 18.

На вуліцы мароз. Рупліва бягуць людзі. Керанскі выдаў загад аб здачы аружжа. Становішча трывожнае. Здаваць аружжа ніхто з рабочых і чырвонагвардзейцаў не жадае. Гавораць, што будуць вобыскі. Я, як і многія другія, захаваў сваю вінтоўку ў комін, а два патранташы закапаў у пясок...

Кастрычнік, 19.

Учора на завод прышоў на паўгадзіны раней. Зайшоў да аднаго таварыша—партыйца. Ад яго даведаўся, што хутка будзе рашучая бойка. Усім партыйцам і сябрам саюзу моладзі раздаюцца вінтоўкі. Сьпешна прыводзіцца ў баявую гатоўнасьць Чырвоная гвардыя, ідзе ўзброеньне рабочых дружын...

У часе працы да мяне падышлі некалькі нашых завадзкіх хлопцаў—сябры саюзу моладзі Яны прасілі запісаць іх у Чырвоную гвардыю. Даў ім пісульку да Васі Аляксеева... У нас, на заводзе „Анчар", ён вядзе арганізацыю Чырвонай гвардыі. Васю я ня бачыў ужо тры дні. Ён вельмі заняты, але і ў мяне працы хапае. Я старшыня райкому саюзу моладзі, сябра дружыны партыйнага камітэту і працую па заводзе...

А працаваць на заводзе ня хочацца. Цяпер-бы пабегчы ў райком, пабыць усюды, каб ведаць, што робіцца ў гранітных вуліцах Петраграду, прагна лавіць кожны павеў у палітыцы і быць гатовым да рашучай бойкі...Не, я ня так сказаў...**Мы гатовы!** У любы момант мы запоўнім узброеныя вуліцы Петраграду, пабудуем на кожным рагу барыкады.

Кастрычнік, 20.

Я захварэў. І гэта мяне злуе. Твар апух, ды так, што правае вока зусім не адчыняецца. Ледзь-ледзь дабраўся да люстры і нямала зьдзівіўся свайму выгляду...

Прышоў Ратноўскі і ўрач. Апошні вызначыў рожыстае ўспаленьне. Мяне вязуць у Аляксандраўскую бальніцу. Бяру з сабою дзеньнік.

Кастрычнік, 22.

У палаце нас—партыйцаў некалькі чалавек. Мы чытаем газэты і ведаем, што робіцца за сьценамі бараку... Я да сёньнешняга дню ня ведаў, што робіцца ў райкоме партыі. Толькі сёньня **Андрэяў** расказаў мне аб ліхаманкавай падрыхтоўцы да буйных падзей:

— На заводах сходы і мітынгі. Рабочыя заклікаюць да рашучага выступленьня супроць свавольства і бясьсільля часовага ўраду. Эсэрам і меншавікам, якія спрабуюць выступіць у абарону ўлады, не даюць гаварыць. Па казармах ідзе ўзмоцненая бальшавіцкая апрацоўка. Частка войск ужо на нашым баку...

— А моладзь?

— Сябры саюзу моладзі і наогул рабочая моладзь організуецца ў баявыя атрады Чырвонай гвардыі. Можна сказаць, што Чырвоная гвардыя—гэта мы, моладзь!

Ён гаворыць з захапленьнем, глытаючы словы... Заўтра, пасьлязаўтра можа быць сьмерць але ён кажа аб ёй, як аб падрыхтоўцы да вялікага сьвята.

Энтузыязм Колі Андрэява перадаўся і мне. Я забыў аб хваробе.

Кастрычнік, 23.

Прышлі таварышы. Першае маё запытаньне:

— Калі выступленьне?

— Дзень ня вызначаны. Але хутка. Мо заўтра.

Ах, як хочацца быць здаровым! Мне ня... Пухліна пачала спадаць, правае вока зус... адчынілася.

На вуліцах ціха. Ніякай прыкметы пасьпяваючыя падзеі няма. Дзесьці ў глыб... рабочых кварталаў вырастае новае жыцьцё...

Кастрычнік, 24.

Становішча трывожнае. Сядзелкі шушукаюцца паміж сабою. Гутарка ідзе ў паўго... ласа.

Прышлі таварышы і казалі аб настроі заводаў і казармаў. Ён—баявы. Казармы падрыхтаваны да выступленьня. Кранштацкія матросы сёньня ўначы павінны прыехаць у Петраград. Зьяжджаюцца дэлегаты на Ўсерасійскі Зьезд Саветаў. Настрой бадзёры і баявы. Чакаем сыгналу ад ЦК партыі. Меншавікі і эсэры нэрвуюць.

Кастрычнік, 25.

Няма газэт. На вуліцах усю ноч был... страляніна. Сядзелкі і сёстры начаваць дамо... не пайшлі, Сёньня ніхто із маіх таварышо... мяне не наведваў. Я зразумеў, што яны на ву... ліцы. Там, дзе руйнуюцца рэшткі старо... сьвету, дзе ў муках чалавечых нараджаец... новае жыцьцё.

Кастрычнік, 26.

Становішча, як і раней, трывожнае. Другі дзень ніхто ня выходзіць з бальніцы, ніхто ня прыходзіць з волі. Страляніна сьціхла.

— Хто перамог?

Кастрычнік, 27.

Чакаю з нецярпеньнем каго-небудзь з таварышоў. Няўжо ніхто ня прыдзе?..

У дзьве гадзіны прышлі Коля, Вольга і 5 другіх таварышоў. Яны з сьветлымі тварамі, брудныя, з вінтоўкамі за плячыма. Зрываюся з ложка і бягу ім насустрач. Я гатоў быў іх расцалаваць, але мой твар забінтаваны. Моцна паціскаю ім рукі. Яны, захлёбваючыся, расказваюць:

— Перамога за намі. Ленін у Смольным. Ура! Няхай жыве ўлада саветаў!

І. Ц.

Пакаленьню Кастрычніка.

Артыкул сакратара ЦК КП(б)Б тав. В. КНОРЫНА.

Дзесяцігодзьдзе Кастрычніка—падзея сусьветна-гістарычнага значэньня. У працягу гэтага дзесяцігодзьдзя карэнным чынам зьмяніліся ня толькі вытворчыя адносіны і роля розных соцыяльных груп у нашай краіне. У працягу гэтага дзесяцігодзьдзя перабудоўваўся ўвесь сьвет і зьмяніліся самыя глыбокія пласты людзей. У працягу гэтага дзесяцігодзьдзя перавыхоўваўся ўвесь чалавечы матар'ял нашай краіны, фарміравалася новая чалавечая псыхіка, новы грамадзкі чалавек. У працягу гэтага дзесяцігодзьдзя мы ўвайшлі ў новую эпоху, у эпоху перабудовы ня толькі адносін паміж людзьмі, але ў эпоху перавыхаваньня самога чалавека.

Мы знаходзімся яшчэ толькі ў пачатку гэтай вялікай і вялічэзнай эпохі, эпохі соцыялістычнай перабудовы грамады.

Комуністычны Саюз Моладзі зьяўляецца аднэй з організуючых сіл новай чалавечай грамады.

Ён зьяўляецца адным з тым прывадных рамнёў, праз якія комуністычная партыя організуе масы для стварэньня новай грамады, для стварэньня новага яшчэ нябачнага ў сьвеце тэмпу разьвіцьця культуры, тэхнікі, вытворчасьці, — ён зьяўляецца адным з тых прывадных рамнёў, пры дапамозе якога комуністычная партыя ўздымае шырачэйшыя пласты рабочых і сялян для работы па організацыі новай грамады.

Агромністыя зьмены, створаныя Кастрычнікавай рэволюцыяй у нашай краіне, даюць ужо сябе адчуваць ва ўсіх адносінах паміж людзьмі. Чалавек 1927 г. рашучым чынам адрозьніваецца ад чалавека 1917 г. Мы самі часам не прыкмячаем, як мы зьмяніліся, як зьмяніўся склад нашага жыцьця, як мы выраслі за мінулае дзесяцігодзьдзе. Калі старэйшае пакаленьне з вялікай цяжкасьцю можа ўстанавіць розьніцу ў самым сабе, якая адбылася за гэтыя гады, дык яшчэ цяжэй зразумець усё велічча адбыўшыхся зьмен маладому пакаленьню, якое ўступіла ў сьвядомае жыцьцё пасьля Кастрычнікавай рэволюцыі, якое бачыць наш рост, але ня бачыла і не ўспрыняла сьвядома старага ладу, ад якога мы расьцем. Маладое пакаленьне, якое вырасла ў нашай краіне за гэтае дзесяцігодзьдзе ня бачыла капіталістычнага ўціску, не спрабавала рэжыму капіталістычных фабрык і заводаў. Маладое пакаленьне ня бачыла пана, і яму не зразумелы уціск феодальнага землеўладзтва. Маладое пакаленьне ня бачыла гарадавога і жандара і ня ведае ўсёй цяжкасьці стара-рэжымных парадкаў. Таму маладому пакаленьню няжэй параўніць мінулае з сучасным, цяжэй зразумець ўсю вялікасьць праробленай намі работы.

Кастрычнікавыя дні павінны дапамагчы маладому пакаленьню зразумець ўсю вялізарнейшую розьніцу паміж ладам старым і ладам новым, паміж ладам прадкастрычнікавым і ладам эпохі соцыялістычнага будаўніцтва. Толькі тады стане ясна, наколькі грандыёзнымі зьяўляюцца тыя зьмяненьні, якія ў нашай краіне створаны Кастрычнікавай рэволюцыяй. Толькі тады стане ясна, што ўсе нашы буйнейшыя недахопы, усё яшчэ нізкі ўзровень культуры і цывілізацыі ў нашай краіне, зьяўляюцца толькі перажыткамі капіталістычнага мінулага. Толькі тады стане ясным, што організаваная сіла мас можа перамагчы ўсе цяжкасьці, можа перамагчы ўсякага ворага, можа зьнішчыць ўсю нашу дзікасьць, адсталасьць і малакультурнасьць.

Так, мы ўсё яшчэ бядныя, адсталыя і малакультурныя. Так, вытворчыя сілы нашай краіны яшчэ недастаткова разьвітыя. Так, у нашай краіне яшчэ многа перажыткаў мінулага. Бюрократызм, няўважлівыя адносіны да людзей, непаважаньне чалавекам чалавека,—гэта балячкі нашага ладу, нявылечаныя і нявыжытыя ў працягу першага дзесяцігодзьдзя. Маладое пакаленьне заклікана да таго, каб вывесьці нашу краіну з яе азіяцкай дзікасьці, каб стварыць новыя адносіны паміж людзьмі, асноўныя на паважаньні і даверлівасьці адзін другому, асноўныя на зьнішчэньні ўсялякага ўціску, нераўнапраўя і на вольным разьвіцьці ўсіх грамадзян.

За намі вялікія годы барацьбы.

За намі гады грамадзянскай вайны, калі ўзброены народ, змораны капіталістычным рэжымам, голадам і холадам, пядзь за пядзьдзю адстайваў нашу зямлю і нашы правы будаваць згодна сваёй волі сваё жыцьцё. Можна запамятаць усё, можна запамятаць лепшыя годы свайго жыцьця. Але нельга запамятаць тых год, калі рызыкаваў жыцьцём для абароны Савецкай краіны. Можна любіць сваю краіну, якая-б яна ні была,—але больш за ўсё будзем любіць тую краіну, за якую з аружжам у руках гадамі стаяў супроць куль клясавага ворага, за якую аддаў лепшыя гады свайго жыцьця. Можна жыць ідэаламі будучага, а толькі тады, калі гэтыя ідэалы вынасіў і выпяньчыў у цяжкіх муках, калі пражыў гады ў неапаленым пакоі, калі пражыў гады за чэрствым кавалкам хлеба і чаем з сахарынаю, змагаючыся за справу соцыялізму, толькі тады зразумееш сапраўдную цану нашым заваёвам.

Новая грамада, новыя адносіны паміж людзьмі нараджаюцца ў цяжкіх муках, роўных якім мы ня ведаем. І толькі пражыўшы ўсё гэта дзесяцігодзьдзе сьвядомым жыцьцём, бачыўшы, як мільённыя масы ахвяруюць усім для стварэньня новай грамады, зразумееш усю вялізарнейшую розьніцу паміж мінулым і сучасным, паміж ладам капіталістычным і ладам соцыялістычным. Патрэбна вялізарная нянавісьць да мінулага, трэба было разуменьне абсолютнай немагчымасьці здаць хаця-б пядзь Кастрычнікавых заваёў, каб перажыць гады грамадзянскай вайны, гады холаду і голаду. Патрэбна было вялізарнае каханьне да будучага, вялізарная вера ў будучае, каб ахвяроўваць усім, што дорага.

Перад намі яшчэ цяжкія бойкі.

Перад намі яшчэ вялікія цяжкасьці. Маладое пакаленьне павінна выхавацца на гэроізьме першага дзесяцігодзьдзя Кастрычнікавай рэволюцыі для таго, каб перамагчы гэтыя цяжкасьці, якія будуць яшчэ ўперадзе, каб за заваёвы старэйшага пакаленьня аддаць сваю кроў і сваё будучае.

Перад намі яшчэ бойкі, у якіх **павінна** перамагчы соцыялістычная рэволюцыя. Трэба ўявіць усё тое мора крыві, якое праліта старэйшым пакаленьнем для таго, каб не аддаць ні пядзі савецкай зямлі, для таго, каб праз агонь і кроў несьці сьцяг соцыялістычнай рэволюцыі ў будучыне.

Перад намі яшчэ супраціўленьне статкаў былых заможных клясаў. Трэба зразумець нянавісьць старэйшага пакаленьня да капіталістычнага ладу, каб самым напоўніцца найвялікшым ненавіджаньнем да капіталістычнага ладу і бесканечным каханьнем да новай соцыялістычнай грамады, бо толькі гэта злучэньне нянавісьці і каханьня можа даць усю неабходную энэргію для новага соцыялістычнага будаўніцтва.

Трэба зразумець усю прыдушанасьць чалавека пры капіталістычным ладзе для того, каб перапоўніцца належнай нянавісьці да апошніх скуткаў старога рэжыму ў савецкім ладзе, да бюрократызму, да непаважаньня чалавека чалавекам, да непаважаньня нацыі нацыяй, да непаважаньня полу полам.

Патрэбна найвялікшая вера ў будучую соцыялістычную грамаду,

якая будзе створана рукамі пакаленьня, увайшоўшага ў сьвядомае жыцьцё, у годы першага дзесяцігодзьдзя Кастрычнікавай рэволюцыі. Трэба зразумець, што ніколі яшчэ ў гісторыі чалавецтва ня было такой эпохі, калі было так вольна і так радасна жыць, як у эпоху найвялікшай у сьвеце рэволюцыі.

Бязьмежная вера ў свае сілы, у магчымасьць сваімі ўласнымі рукамі перабудаваць жыцьцё, бязьмежны оптымізм у адносінах да пэрспэктываў нашага разьвіцьця, бязьмежнае самаахвяраваньне ў інтарэсах стварэньня новай грамады, у інтарэсах усіх працоўных—вось што трэба перш за ўсё маладому пакаленьню.

Бязьмежнае каханьне да першай краіны дыктатуры пролетарыяту, створанай рукамі саміх мас, бязьмежная нянавісьць да капіталізму, праклятаму бацькамі,—вось што трэба для таго, каб аддаць усе свае сілы справе соцыялістычнай рэволюцыі.

Ёсьць у сьвеце толькі адзін сьцяг, пад якім варта жыць і паміраць — гэта сьцяг комуністычнай партыі і соцыялістычнай рэволюцыі.

Пакаленьне Кастрычніка пад сьцяг Леніна, пад сьцяг комунізму, пад сьцяг соцыялістычнай рэволюцыі!

УРАЧЫСТА ЗАЧЫНЯЕМ ЎСЕБЕЛАРУСКІ МІТЫНГ!

Наш кастрычнікаўскі падарунак,

Прамова прадстаўніка газэты „Чырвоная Зьмена“.

Таварышы! Сёньня апошні дзень [н]ашага ўсебеларускага мітынгу чы[т]ачоў газэты.

Мітынг зьявіўся ня толькі ма[я]кам суботнікаў, але ён быў [мага]ўдным штурхачом організацыі [субо]тнікаў, іх падрыхтоўкі.

[Ён] гэтым—адна з галоўных, з [усп]ехам выкананых задач.

[...]кладных лічбаў зробленых па [Б]еларусі грошай мы яшчэ ня [...], але мы маем усе падставы [...]ь, што гэтыя лічбы можна лі[чыць] у тысячах рублёў.

[Лі]чбы і факты кажуць за поўны [пасп]ех усебеларускага суботніку [...]рўнай моладзі.

[С]ёньняшнее пасяджэньне ўсебе[лару]скага мітынгу чытачоў зьяўляецца апошнім і мы яго цалкам прысьвячаем падвядзеньню вынікаў.

Дазвольце лічыць апошняе—дваццатае па ліку—ўрачыстае пасяджэньне мітынгу адчыненым.

Мы зараз атрымалі паведамленьне ад старшыні ЦВК тав. Чарвякова аб тым, што ён вельмі заняты і па гэтай прычыне ня можа прыняць удзелу ў нашым пасяджэньні.

Алесь Рыгоравіч Чарвякоў, у сваім лісьце да прэзыдыуму, просіць перадаць у асобе ўдзельнікаў усебеларускага мітынгу шчырае прывітаньне ўсяму ленінскаму Комсамолу Беларусі, які падрыхтаваў добры падарунак да дзесяцігодзьдзя Кастрычніка (гучныя воплескі).

Расьце пакаленьне Кастрычніка.

Прамова сакратара ЦК КП(б)Б т. В. Кнорына.

Таварышы!

Тая актыўнасьць і сьвядомасьць, якая праяўлена шырокімі масамі комсамольцаў у часе організацыі ўсесаюзнага суботніка, зьяўляецца лепшым паказацелем росту комуністычнай сьвядомасьці шырокіх колаў моладзі.

Посьпехі ў правядзеньні суботніка паказваюць, што ў нас расьце новае пакаленьне працаўнікоў і організатараў соцыялі[ст]ычнай грамады.

Посьпех—вялікі.

Прамова сэкратара ЦК ЛКСМБ тов. Бараньнікова.

Таварышы! Падводзячы вынікі пра[в]ядзеньня Усесаюзнага комсамольскага суботніку па Беларусі, наладжанага ў адзнаку 10-цігодзьдзя Кастрычнікавай рэволюцыі з выкарыстаньнем сродкаў выручаных ад яго на барацьбу з бяспрытульнальцю, мы павінны ўспомніць сказанае Леніным у яго артыкуле: „Ад першага суботніка на Маскоўска-Казанскай чыгунцы да ўсесаюзнага суботніка —маёўкі“. (том 17. стар. 205-6).

Падводзячы вынік гадовага шляху суботніка, Ленін лічыў, што за год суботнікам была пройдзена „вялізарная адлегласьць“. Такую ацэнку Ленін рабіў тому, што ён лічыў суботнік, як «справу перапрацоўкі саміх нраваў на доўга забруджаных, напсаваных праклятай прыватнай уласьнасьцю на сродкі вытвор[ч]асьці»...

Ленін бачыў у суботніку адну з мер, [я]кая накіравана на тое, «каб вытравіць [п]раклятае правіла: «кожны за сябе, адзін [б]ог за ўсіх», бачыў у суботніку адну з [м]ер барацьбы за унядрэньне, «у што[дз]енны ўжытак масамі правіла: «усе за [а]днаго, адзін за ўсіх», правіла;—«кожны па сваіх здольнасьцях, кожнаму, па яго запатрабаваньню»...

Вынік Усесаюзнага комсамольскага суботніку па Беларусі для нас адзін, што мы бязумоўна працавалі над «разбурэньнем самых закаранелых забабонаў, над самымі цьвёрдымі, векавымі і закарузлымі прывычкамі». Посьпехі ў гэтай «разбурваючай» працы бязумоўна вялікія.

Масы комсамолу і беспартыйнай рабочай моладзі, як адзін падняліся ў суботніку, праводзячы яго з сапраўдным вялікім рэволюцыйным натхненьнем.

Рабочая моладзь у суботніку пад кіраўніцтвам комсамолу выявіла сябе магутным колектывам, цалкам уключаючым у сябе разуменьне: „усе за аднаго і адзін за ўсіх“. Гэтае палажэньне тым больш важна для нас, калі ўлічыць абсолютную добраахвотнасьць удзелу ў суботніку.

Рабочая моладзь і комсамол, павінны сказаць сваё горачае маладое дзякуй атрадам дарослых рабочых, прыняўшых удзел у нашым суботніку, бяз чые дапамогі яго правядзеньне было-б амаль не магчымым.

Прашло 7 год з таго моманту, як Ленін падвёў вынікі гадовага шляху суботніка. Гэтыя пройдзеныя 7 год „суботнікі“, колектывам—рабочай клясай і яе моладзьдзю — паказваюць бліскучыя посьпехі ў барацьбе „за комуністычную дысцыпліну ў комуністычнай працы“, паказваюць аб тым, што соцыялізм мы будаваць можам і яго пабудуем.

Найлепшы доказ баявой згуртаванасьці.

Прамова сэкратара ЦВК БССР тав. Хацкевіча).

Таварышы!

Ленінскі комсамол, вырасшы ў магутную організацыю за гады Кастрычнікай рэволюцыі, бязумоўна зьяўляецца прыкладам баявой організаванасьці, дысцыплінаванасьці і культурнасьці для ўсёй рабоча-сялянскай моладзі Беларусі.

Пасьпяхова праведзены на Беларусі комсамольскі суботнік найлепшы доказ гэтаму.

На працягу 10 год існаваньня дыктатуры пролетарыяту комсамол увесь час быў і застанецца ў далейшым нявычэрпным рэзэрвам для комуністычнай партыі ў справе пабудовы соцыялізму і вызваленьня прыгнечанага чалавецтва усяго сьвету.

Заклад актыўнасьці ў соцыялістычным будаўніцтве.

(Прамова старшыні ВСНГ Беларусі т. Карпа).

Савецкі Саюз зьяўляецца першай у сьвеце пролетарскай дзяржавай, ажыцьцявіўшай поўнае соцыяльнае вызваленьне працоўных.

Адначасна кожны рабочы і селянін нашай рэспублікі павінен цьвёрда помніць, што Савецкі Саюз яшчэ моцна адстае ў сваім тэхнічным разьвіцьці і ўступае перадавым капіталістычным краінам сьвету.

Грунтоўнай задачай пролетарыяту ў справе будаваньня соцыялістычнай грамады зьяўляецца вастанаўленьне народнай гаспадаркі Саюзу на новай тэхнічнай базе, значна абагнаўшы тэмп разьвіцьця буржуазных краін.

Дзеля гэтага патрабуецца шмат упорнай працы ад кожнага з нас.

Комсамолу, які зьяўляецца нашай бліжэйшай зьменай, прыдзецца завяршыць вялікую справу Кастрычнікавай рэволюцыі.

ТАВАРЫШЫ!

Энтузіязм, які праявіла комсамольская організацыя ў правядзеньні суботніка на карысьць бяспрытульных, зьяўляецца найлепшым закладам сур'ёзнага падыходу шырокіх колаў рабоча-сялянскай моладзі да справы соцыялістычнага будаўніцтва нашай краіны.

З цяжкасьцямі, але правялі.

(Прамова дарослага рабочага тав. Кагана.

Работа ў працколектывах пекароў, гэткая, што бяз удзелу дарослых кваліфікаваных рабочых, мы-б ня мелі ніякай магчымасьці правесьці суботнік.

Мы перамаглі гэтую цяжкасьць, правёўшы вялікую агітацыйную працу сярод дарослых рабочых, яны амаль усе згадзіліся працаваць на суботніку.

Другая цяжкасьць заключалася ў тым, што нават сама партыйная ячэйка не пайшла насустрач у правядзеньні комсамольскага суботніку. Партыйцы хацелі, каб рабочыя пякарняў правялі суботнік на карысьць кастрычнікаўскага вечару, баючыся, што комсамольскі суботнік перашкодзіць гэтаму.

Пасьля доўгіх мытарстваў комсамольцаў партыйная ячэйка ўрэшце згадзілася з думкай аб правядзеньні суботніка.

Ня гледзячы на ўсе гэтыя цяжкасьці, мы ўсё-ж суботнік правялі. У трох працкалектывах працавала 37 чалавек. У суботніку прымала ўдзел шмат дарослых рабочых.

У фонд Кастрычнікаўскага падарунку мы ўпосім каля 60 рублёў.

Што кажуць рабочыя і сяляне?

Слова тав. Чэрняка.

(Рабочы Меншвэю)

2 тыдні таму назад ва нашай фабрыцы быў праведзены грандыёзны суботнік.

Працавала ня толькі моладзь. У суботніку ўдзельнічала каля 400 чалавек, што складае 90 проц. агульнай колькасьці рабочых фабрыкі.

У бручным аддзяленьні, дзе я працую, ня было ніводнага рабочага, які-б адмовіўся ад суботніка: усе 16 чалавек вышлі на работу.

Сам я ня прысутнічаў на сходзе рабочых, дзе стаяла пытаньне аб правядзеньні суботніку. Але, калі даведаўся аб рашэньні сходу, я не адстаў ад другіх і ў нядзелю а 8-й гадзіне прышоў на працу.

Усе рабочыя працавалі з вялікай ахвотай і здавальненьнем. Некаторыя з іх зарабілі за 6 гадзін больш, чым звычайна за 8 гадзінны рабочы дзень. Адзін толькі мой заробак на суботніку складае 3 рублі 50 капеек.

Усяго мы зарабілі ад суботніка каля 800 рублёў.

Гэта—лепшы наш пролетарскі адказ на заклік Ленінскага Комсамолу.

З маладымі працавалі дарослыя.

Слова т. Васільца.

(Рабочы заводу „Пролетары“).

Па маёй прапанове комсамольцы і рабочыя нашага заводу, акрамя працы на самым заводзе, узяліся яшчэ напоўніць ванную печ шклом. Да гэтай работы былі прыцягнуты і чырвонаармейцы з сатаварыскай вайсковай часткі.

Суботнікі мы праводзім не ўпяршыню. Яшчэ ў 1922-23 годзе я і другія рабочыя працавалі на суботніку па пабудове клюбу Ільліча.

Амаль пагалоўным удзелам у правядзеньні комсамольскага суботніку да 10-цігодзьдзя Кастрычнікавай рэволюцыі рабочыя нашага заводу яшчэ раз даказалі сваю пролетарскую організаванасьць і гатоўнасьць ва ўсякі патрэбны момант.

Слова тав. Станіслава Пацiны.

(Селянін Начскага с.-с., Крупскага раёну).

У мінулым годзе, прапрацаваўшы часовым рабочым на лесапільным заводзе імя т. Вароўскага, я аддаў свой дзённы заробак на карысьць баставаўшых вуглякопаў Ангельшчыны.

Комсамольскі суботнік яшчэ ў нашай вёсцы не праведзены. Але я інакш і ня думаю, што па першаму іх закліку—комсамольцаў падтрымае ў гэтай справе ўсё дарослае сялянства.

Ды гэта зусім зразумела: ад вайны, якую пачала царская Расія, засталася столькі выкінутых на вуліцы бяспрытульных дзяцей. Хто, як ня мы, працоўныя, павінны ім дапамагчы?

Правядзеньнем суботніку комсамол даказаў, што ён сапраўды зьяўляецца перадавой організацыяй рабочай і сялянскай моладзі.

Слова тав. Уладзімера Кальцова.

(в. Замошша, Полацкага раёну).

Комсамольцы нашай вёскі актыўна рыхтаваліся да правядзеньня суботніка.

Суботнік, па маёй думцы, дасьць тое, што ў Савецкім Саюзе не застанецца ва ўладзе вуліцы аніводнага бяспрытульнага. Гэта лепшы падарунак да 10-годзьдзя Кастрычніка.

У вёсцы—бяспрытульных дзяцей мала. З гэтай прычыны сялянства, прымаўшае актыўны ўдзел у правядзеньні комсамольскага суботніка, гэтым самым доказала сваю цесную сувязь з рабочымі гораду.

Слова тав. Антона Навіцкага.

(Селянін пасёлку Бакінава, Койданаўскага раёну).

Нашы комсамольцы і партыйцы правялі свой суботнік на набудове новага вакзалу на станцыі Негарэлае.

У вызначаны дзень на станцыі было поўна. На суботнік прышло шмат беспартыйных сялян з акаляючых вёсак. Працавалі амаль усе рабочыя, якія заняты на пабудове вакзалу.

На маіх адліках суботнік на станцыі Негарэлае даў ня менш, як 500 р.

Сяляне, працаваўшыя на суботніку, усе былі здаволены. Яны кажуць: «Калі гэта патрэбна будзе, мы адпрацуем ня толькі адзін дзень...»

З фронту суботніка.

Слуцак. Дні «Іом Кіпур»... Горад быццам вымер... Але маршы оркестраў, песьні сабраўшыхся прабуджаюць гэтую санлівасьць.

100 комсамольцаў вышлі на грамадзкія работы. 100 ч. брукавалі вуліцу, якую раней кляла нязьлічоная колькасьць праяжджаючых.

Тры дні працавалі хлопцы. Тры дні былі гадзінамі ўпартай надзвычайнай работы і нявіданай антырэлігійнай дэманстрацыі.

Коратка аб выніку. Організацыя зарабіла—250 р.

Усім райкомам ЛКСМБ Менакругі.

Комсамольскі суботнік у шэрагу раёнаў падыходзіць к канцу. Ужо цяпер можна ведаць агульныя сумы грошай, зробленых на суботніку. АК ЛКСМБ у сваёй ранейшай дырэктыве прапанаваў, каб усе сродкі не затрымліваючы пераводзіць у Дзяржбанк на рахунак № 649. Гэтым АК прапануе ўсім РК праверыць унясеньне ў Дзяржбанк зробленых грошай і забясьпечыць безадкладнае іх унясеньне непасрэдна гаспадарчымі органамі з тым, каб не пазьней 5 лістапада ўсе сродкі былі на рахунку Дзяржбанку, і агульная сума грошай, перадана, як падарунак Кастрычніку. АК катэгорычна прапануе райкомам забясьпечыць выкананьне гэтай дырэктывы.

Адк. Сакратар АК ЛКСМБ Красоўскі.

„УЛАДА--ЦАРСКАЯ, А ГОРА--СЯЛЯНСКАЕ“.

Да рэволюцыі ў 10 мільёнаў сялянскіх двароў было столькі-ж зямлі, колькі ў 30 тысяч паноў. На сваёй зямлі селянін пражыць ня мог. І ішоў у няволю да пана, браў землю за адработкі.—А цар душыў сялянства цяжкімі падаткамі, адбіраючы за нядоімкі апошнюю скаціну, апо[illegible] спрат.—Замучаныя сяляне часта бунтавалі супроць паноў, але цар жорстка прыдушаў паўстаньні. Сяляне цярпелі паражэньні таму, што б[illegible] цёмнымі і неорганізаванымі.

Толькі барацьба, пад кіраўніцтвам рабочае клясы і яго бальшавіцкай партыі, дала сялянству зямлю і вол[illegible]

Як сяляне змагаліся пры цары.

У Талстога ёсьць п'еса пад назвай „Плоды просвещения“. У гэтай п'есе апісваецца, як сяляне прыйшлі да свайго пана купіць зямлю. Сяляне скардзяцца на сваё малазямельле так:

— Кураняці, і таго, скажам, выпусьціць няма куды.

Прыйшлося сялянам змагацца за зямлю. Яны палілі панскія маёнткі, рабілі з сьвірнаў панскі хлеб, палілі сядзібы, зьбівалі падчас саміх паноў і эконамаў.

У некаторых мясцох гэтыя паўстаньні пераходзілі ў адкрытую грамадзянскую вайну. У 1903 годзе, напрыклад, сяляне Самарскай губэрні зрабілі нават з жалезнай

Лік сялянскіх паўстаньняў.

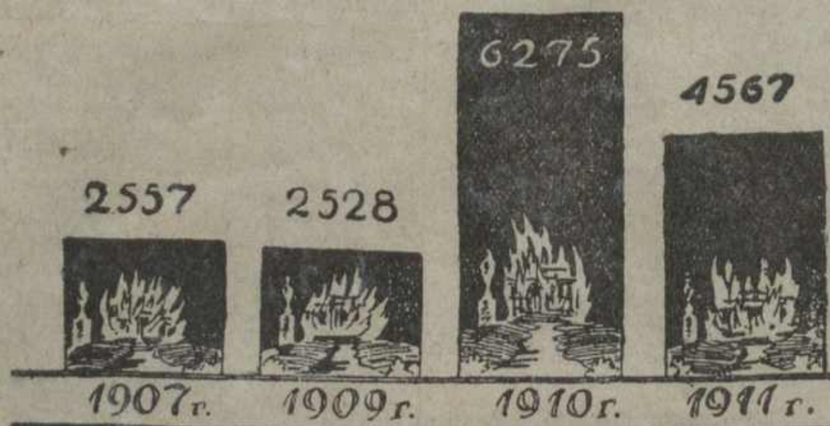

І гэта было праўда. Паглядзеце на маючыяся лічбы, каму належала зямля ў 1905-6 годзе. Вы ўбачыце, што 10 з паловай мільёнаў сялянскіх двароў у Эўропэйскай Расіі мелі 75 мільёнаў дзесяцін зямлі. І ў той-жа час 30 тысяч буйнейшых абшарнікаў мелі 70 мільёнаў дзесяцін зямлі,—у сярэднім на кожны панскі маёнтак па 2.333 дзесяціны.

Гэта даводзіла да таго, што сяляне часта рабілі паўстаньні. Асабліва многа паўстаньняў узьнікае з 1902-3 году. Сяляне забівалі трубы самадзельную гармату, заградзілі яе порахам і кулямі і выстралілі з яе ў панскую сядзібу.

Ясна, што ўсе гэтыя паўстаньні былі прыдушаны. Галоўнай прычынай непасьпяховасьці гэтых паўстаньняў было тое, што сяляне дзейнічалі ў паасобку,—кожнае сяло супроць свайго пана.

І толькі пад кіраўніцтвам моцна зьяднанай, цьвёрда організаванай рабочай партыі—бальшавікоў сяляне дабіліся зямлі і волі ў Кастрычніку 1917 году.

Усьмірэньне сялянскага бунту.

Сяляне разбурылі панскі маёнтак. Праз некаторы час у вёску быў пасланы карны атрад.

Атрад увайшоў у вёску. Яго сустрэў дзесяцкі і барматаў:—Да бацюшкі, калі ласка, да айца Міколы на двор. Там усе.

... На шырокім выступе мясьціўся двухпавярховы дом. А перад ім на поплаве сяляне нярухома і моўчкі глядзелі на кавалярыстых. Салдаты абгарадзілі натоўп сьпіцамі штыкоў.

За сьняданьнем наладзілі савет.

— Панове!—гаварыў губэрнатар. Адзін няверны крок, і непарадкі будуць прадаўжацца. Трэба пакараць строга, але справядліва. Дзякуючы паважанаму бацюшку, нашы шуканьні вельмі палегчаны. Айцец Мікола склаў нам сьпіс найбольш крамольных сялян у яго прыходзе...

— Ёсьць, ёсьць,—пралепятаў поп за самаварам і працягнуў лісточак.

Губэрнатар з лісточкам у руках вышаў на ганак. Здрыгануліся і выпрасталіся салдаты. Афіцэр зрабіў знак. Казакі адразу ў сёдлы... Мужыкі ўпалі на калені... Бабы загаласілі...

Губэрнатар пакашляў крыху, пераклаў з левай рукі ў правую лісточак і загаварыў:

— Я прысланы да вас гасударом імпэратарам! Я магу зраўняць з зямлёю вашы хаты, а вас выслаць у Сібір! Выдайце нам зачыншчыкаў.

Натоўп дружна раскачаўся і зрушыўся ўправа. Губэрнатар пачырванеў, зьмяў у руках лісток і закрычаў:

— Апошні раз пытаю, хто зачыншчык?!!

Натоўп маўчаў. Першыя завылі бабы, а за імі мужчыны і дзеці:

— Вінаваты! Вінаваты!

І зноў рухнуліся на калені, просячы і гасячы.

Цар.

— Мярзаўцы!—закрычаў тады губэрнатар і зьвярнуўся да земскага начальніка: «хто загадаў сабраць у адну кучу баб і дзяцей? Даць старасьце 25 розаг!».

Салдаты схапілі старасту, сьцягнулі з яго штаны. Сьвежыя розгі ляжалі ў папоўскім доме,—ноччу падрыхтавалі іх стараста з дзесяцкімі. Засьвістала першая лаза, стараста застагнаў, натоўп адвярнуўся, дрыжучы...

— Перапару ўсіх!—грымеў губэрнатар.

— Вось яны, зачыншчыкі! Ведаю ўсіх. Ня выкруціцеся!

Афіцэр пачаў выклікаць па лістку. Мужыкі выходзілі і салдаты крычалі:

— Лажы-ы-ся!

Станавы.

І розгі паласавалі аднаго за другім.

Салдаты змарыліся б'ючы. Зломаныя лозы, у крыві, густа ўсыпалі лужок.

— Потым губэрнатар паехаў. З ад'ездам губэрнатара, афіцэр зрабіўся зьверам. Ён заходзіў па поплаве, выцягваў сам з натоўпу ня бітых мужыкоў, і рэзка чаканіў:

— Пяцьдзесят.

— Семдзесят пяць.

— Сто.

Розгі падыходзілі к канцу. Сонца цягнула за поўдзень. Афіцэр засьпяшыў. Ён выстраіў мужыкоў, як салдат, у рад, абышоў, як на агледзе, шэрагі і, крыва ўхмыльнуўшыся, закрычэў:

— Рваная каманда! расстраляю кожнага пятага. Выдавай зачыншчыкаў!

Шэрагі нярухома стаялі. І тады пачалі выводзіць пятых.

Выведзеныя з строю мужыкі, ня верачы, дрыжучы азіраліся на дзіравыя шэрагі.

— Узяць іх!—закрычэў афіцэр. І... растраляць. Вось тут.

Пяцёх мужыкоў адвялі ў бок, астатніх загналі ў хлеў. Афіцэр прайшоўся па фронце. Салдаты глядзелі на яго ўпартымі нябачачымі вачыма, ня бачачы паднялі вінтоўкі, прыкладліся.

— Плі...!,—скамандваў афіцэр.

Калі мужыкі закрычэлі і, падаючы адзін на другога, задрыгалі на зямлі, хапаючыся рукамі, зажавалі зямлю, адзін салдат выпусьціў стрэльбу, адхіснуўся назад і ўпаў на сьпіну, зрабіўшыся белым, як іней. Афіцэр пазеляпеў і цьвёрда загадаў:

— На 20 сутак пад арышт. **І—ў.**

Як зьбіралі падаткі.

Па вёсцы езьдзілі начальнікі, зьбіраючы падаткі і нядоімкі. А ўсьлед за імі цягнуліся старшыня са старастам, у мэдалёх, панятыя і мяшчане з гораду.

На вуліцу, проста на сьнег выкідвалі з хат палатно, адзежу, самавары, збрую,—

21 проц. ураджаю забірала ў сялян чыноўніцтва.

усё, што можна прадаць. Скупліваў рыжы мешчанін у крытым кажусе. Станавы велічаў яго Васілем Васільлевічам і частаваў жоўтымі папяросамі з лёгкага табаку. Цану прызначаў станавы, старшыня паддакваў, стараста маўчаў, панятыя ўздыхалі. Васіль Васільлевіч, ткнуўшы нагою ў рэч, сіпла адсякаў: бяру.

Бабы галасілі, мужыкі бухаліся ў сьнег па калені перад паліцэйскімі, стукаліся ілбамі ў глыбокія галёшы, абмятаючы валасамі з іх сьнег. Станавы благадушна адхіляў ляжачых, дакранаючыся кончыкам шаблі да сьпіны, ці крычэў: то міласьціва, то злосна.

За дабром выводзілі жывёліну: парасят, кароў, птаху.

Дайшла чарга да нас, у нас прадаць няма чаго.

— Беднага нясусьветная, ваша благародзьдзе, - гаворыць стараста, здымаючы шапку.

З сялян дралі па сем шкур.

— Нічога ў іх няма... адзін толькі блізір, а не хрысьціяне, верна кажу...

Панятыя гледзяць на бацьку, які аж пасінеў.

Уваходзячы ў сенцы станавы стукнуўся ілбом у вушак і вылаяўся па мацеры, паднімаючы шапку з кукардай і вярнуўся на вуліцу.

— Дзе гаспадар?—крыкнуў ён.

— Вось мы... вось я паночку—выступіў бацька.

— Падаткі!

— Няма.

— Няма... голад... б'ёмся... пачакайце, богам заклінаю.

Бацька апусьціўся на калені. Падбародак у яго трасецца, сівую бараду разьвявае вятрам, па лысіне таюць сьняжынкі.

— Мы раніцою адплакаліся ўсе разам,—гаворыць мой прыяцель, Нямчонак:—Бацька нас матам, а мы ў голас... Бацька гаворыць: трэба давіцца, а маці кажа: добрыя людзі скацінку хаваюць, дзе лепш, а ня давяцца. Бацька карову і жарэбчыка зьвёў у лес, а вялікую сьвіньню, кажа дзяваць няма куды і закалоў.

Кулак.

Нахіліўшыся да вуха, Мішка шэпча:

— Не абсмаліўшы, разумееш, па кавалачку... схавалі... хадзем, я пакажу.

Начальнікі пайшлі абшукваць наш двор, хлявы.

— Зараз я пакажу табе, дзе наша парасяціна ляжыць, зараз ты ўбачыш.

Але, завярнуўшы за рог хлеву, Мішка загаласіў.

Ба-а-а-чыш!

Чатыры здаравенныя сабакі, разграбшы дзірку ў саломе жралі мяса.

— У Мішкі закалолі сьвіньню, а яе сабакі зьелі за хлявом, а ў нас у хлеўчыку цяля...

Зірнуўшы на бацьку, я ўспомніў, што ён пагражаў мяне скалечыць, калі скажу аб захаваным—і закрычаў, абліваючыся сьлязьмі.

З размаху начальнік ударыў бацьку кулаком па твары. Жоўтая пальчатка на руце яго лопнула. Бацька ткнуўся галавою ў парог і застагнаў.

І—ў.

Панская ўлада

Раніцою сястра Арына прынесла нам з бацькам на поле сьнеданьне.

— Аканом быў з нарадам,—сказала яна. Абавязкова, каб сёньня выяжджаць, а то—штраф вялікі.

Бацька кінуў поле і паехаў сеяць панскую зямлю.

Міністар хабарнік.

Павячэраўшы, мы ўляглiся пад калёсамі, стрыножыўшы каня на атаве. Уначы мяне разбудзіў крык і лаянка. Адкінуўшы кажух, я прыслухаўся.

— Да хаты, ні што, прыехаў, сукін сын,—крычаў чужы мужчына.—Я табе пакажу, як патворнічаць.

Пачуліся ўдары бізуна па сьпіне і жудасны голас бацькі:

— Што-ж вы робіце, Гардзей Кузьміч... Я на хвілінку... Ды і трава-ж гэта ўсероўна прападае...

А чужы мужчына, якога бацька велічаў Гардзеем Кузьмічом, сярдзіта пытаў:

— Дзе аброць. Давай сюды хутчэй.

— Дзе-ж яе ўзяць, цёмна цяпер,—адказваў бацька.

— Нясі, падлец, усю морду разаб'ю,—крычаў Гардзей Кузьміч і зноў па сьпіне ляскаў бізун.

Бацька падышоў да задку калёс, памацаў там рукамі і нагнуўся да хамута,

— Наце,—сказаў бацька, падаючы аброць.

Чужы мужчына, Гардзей Кузьміч ад'ехаў і хутка з сенажаці данеслася:

— Стой, дохлая сьцерва. Уся ў гаспадара—упартая...

У паветры сьвіснуў гарапнік.

Потым затопалі ногі, зашумеў лазьняк на дне яру і—заціхла.

Я дрыжэў, прытаіўшыся.

Бацька, падышоўшы да калёс, упаў на зямлю каля задняга кола і, узяўшыся за обад пальцамі, пачаў трасьці калёсы, стукаючы галавою аб сьпіцы. Пасьля заплакаў, як маленькі.

Раніцою, калі я яшчэ спаў, ён пабег у панскі двор выпрошваць свайго каня. Зьвярнуўся праз гадзіну, асунуўшымся, шэрым, змучаным. Моўчкі сеў ён на ўтулку кола, схапіўся абодвымі рукамі за валасы і загаласіў:

— Дзе я вазьму 3 рублі? За што?!.. І пакруціў галавою, ня то ікаючы, ня то кашляючы, ня то стараючыся ўтрымаць сьлёзы. Пад левым вокам у яго сі[illegible] пятак велічынёю, на вуху—ссадзіна.

Перад сьнеданьнем зноў пайшо[illegible] маёнтак і зьвярнуўся толькі вечарам.

Пойдзем дахаты—сказаў ён.

— А конь як-жа?—запытаўся я.

Ён прамаўчаў.

На другі і трэці дзень Гардзей Кузьміч каня не аддаў.

Губэрнатар.

На чацьверты—маці пабегла [illegible] шваць яго сьветласьць, але каля дому ўкусіў панскі сабака і маці зьвярнулася са сьлязьмі. Паабедаўшы, бацька сам пайшоў—другі раз за гэты дзень.

— Што хочаце, тое і робіце са мною—сказаў ён аканому.—У мяне прападае год. І сеў на зямлю ля ганку.

Асташкаў, князь, пазваў яго мярзаўцам, хамам, сьвіньнёю.

— За такія рэчы вас, разбойнікаў у канюшні лупіць,—пачырванеў ён і [illegible] тупаў нагамі.

— Што.

Бацька маўчаў.

Расьпешчаны... Што?

— Я нічога.

— Як ты сьмееш гутарыць?..

Даведаўшыся, што бацька араў [illegible] зямлю, пан зьмілаваўся, загадаўшы аддаць каня бяз грошай, але з умоваю, каб ён апрацаваў паўдзесяціны лішніх.

Ів. Вольнаў.

Алесь Розна.

Сустракаем Кастрычнік песьняю.

Усё было, усё прайшло, адкацілася,
Адкаціўся семнаццаты год,

. . . . . .

І цяпер з непакорнаю сілаю
Зашумеў і зашастаў завод...

І цяпер, над паўстаўшаю вёскаю
Звоняць гімны квяцістай вясны.
Мы сягоньня, раніцай роснаю
Сустракаем новыя дні...

І таму так сягоньня весела,—
Хоць і восень навеяла сум.
Сустракаем **Кастрычнік** песьняю
І ўвосень вітаем вясну...

Перад намі—шляхі бясьмежныя,
Ох, як цяжка па іх прайсьці,
Толькі сонца крылатай усьмешкаю
Серабром разьлівае агні...

Колас ў полі красуецца золатам,
Бач, як вырас за дзесяць год!
Ідучы на спатканьне Волату
Паразгонам лязгоча завод!

КЪ ГРАЖДАНАМЪ РОССІИ!

Временное Правительство низложено. Государственная власть перешла въ руки органа Петроградскаго Совѣта Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ, Военно-Революціоннаго Комитета, стоящаго во главѣ Петроградскаго пролетаріата и гарнизона.

Дѣло, за которое боролся народъ: немедленное предложеніе демократическаго мира, отмѣна помѣщичьей собственности на землю, рабочій контроль надъ производствомъ, созданіе Совѣтскаго Правительства — это дѣло обезпечено.

ДА ЗДРАВСТВУЕТЪ РЕВОЛЮЦІЯ РАБОЧИХЪ, СОЛДАТЪ И КРЕСТЬЯНЪ!

Военно-Революціонный Комитетъ Петроградскаго Совѣта Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.

СССР—хаўтурны звон старому сьвету.

Толькі дзякуючы моцнаму хаўрусу ўсіх нацыянальнасьцяў хаўрусу рабочых і сялян і кіраўніцтву Ленінскай партыі, магчымы былі тыя вялізарнейшыя гаспадарчыя і культурныя посьпехі, з якімі кожная нацыянальная рэспубліка і ўвесь СССР падыходзяць да свайго дзесяцігодзьдзя.

Сыгнальная ракета рэволюцыі.

„...Сярод мора атрутных газаў, пад гром бязупыннай кананады, калі на поўным ходзе працавала зьнішчаючая машына вайны, якую выхваляў увесь друк буржуазіі і падтрымлівала ўся подласьць соцыял-дэмократычных партый, прадаўшых соцыялізм—сярод страшэннага хаосу вайны ўзьвілася сыгнальная ракета расійскай рэволюцыі“ (З маніфэсту ЦВК СССР).

Рабочая кляса, якая страшэнна эксплёатавалася, ня мела ніякіх палітычных правоў, прайшла крывавы шлях барацьбы з царызмам стварыла ў гэтай барацьбе сваю магутную бальшавіцкую партыю, знайшла сабе саюзьніка ў твары прыгнечанага спакон веку шматмільённага сялянства, потам і крывёю якога была заліта зямля.—10 год таму назад пад кіраўніцтвам сваёй партыі зьявілася ініцыятарам вялікага паўстаньня, Кастрычнікавага перавароту, які перадаў у рукі працоўнага люду зямлю, палацы, фабрыкі, заводы, шахты, капальні, банкі, чыгуначныя шляхі.

Супроць дзяржавы пролетарскай дыктатуры 'яднаюцца ўсе сілы старога сьвету. Пачынаецца грамадзянская вайна. Рабочая кляса і працоўнае сялянства замест упартай працы па ўздыму вытворчых сіл краіны, якія імпэрыялістычнай вайной, зьеўшай каля 40 мільярдаў залатых рублёў, былі давездзены да найвялікшага ўпадку, павінны былі грудзьмі адстойваць свае заваёвы.

Народная гаспадарка, якая на грамадзянскую вайну страціла больш 50 мільярдаў руб. падае яшчэ больш. Усім нам памятны часы, калі многія фабрыкі і заводы зусім не працавалі, калі пасяўная плошча сельскай гаспадаркі скарачалася да разьмераў, ніжэй якіх ужо нельга было ісьці, калі працоўныя масы задыхаліся ад холаду, голаду, розных хвароб, калі нас заядалі вошы.

Усім нам таксама памятны часы, калі буржуазія ўсяго сьвету, а ў дапамогу ёй і соцыял-прахвосты, здраднікі рабочае клясы зацьвярджалі, што Савецкая ўлада не пражыве і некалькіх месяцаў, што рэволюцыя будзе прыдушана, затоплена ў моры крыві рабочых і сялян.

Грамадзянская вайна скончана. Чорныя сілы, як унутраной контр-рэволюцыі, так і міжнароднага капіталу адбіты. Перад савецкай уладай і пролетарыятам паўстаюць новыя задачы—задачы адбудовы гаспадаркі, будаўніцтва соцыялізму, посьпехам якога і прысьвечана гэта старонка.

Посьпехі гаспадарчага будаўніцтва.

Гарматы сьціхлі...

Гаспадарка разбурана. Продукцыя прамысловасьці складае толькі **20 проц.** даваеннай. Колькасьць рабочых з 2 мільёнаў **400** тысяч чал. (да вайны) зьменшылася да **1** мільёну **270** чал. Пасяўная плошча сельскай гаспадаркі скарацілася на **32** проц., а продукцыя яе—на **40** проц.

Вось тое з чаго пролетарыяту і сялянству, гэроічна адстаяўшым права на мірную працу, прышлося пачынаць сваю будаўнічую работу на фронце гаспадаркі.

Вінтоўку зьмяніў варштат і плуг.

Вядома, што ў мэтах пасьпяховасьці ў будаўніцтве соцыялізму, ў мэтах уцягненьня у гэтае будаўніцтва сялянства, неабходна было правільна арганізаваць адносіны паміж прамысловасьцю і сельскай гаспадаркай, а для гэтага «ад **ваеннага** саюзу з сялянскай беднатой і серадняком трэба было пераходзіць да гаспадарчага хаўрусу пролетарыяў з бядняцкім і сярэднім сялянствам, да моцнага саюзу з серадняком пры апоры на беднату». (З маніфэсту ЦВК СССР).

Пераход к НЭП'у, калі камандныя высоты пролетарыяту (прамысловасьць, банкі, коопэрацыя і г. д.) былі зусім слабенькія, прыватны капітал і дробнабуржуазная стыхія ўяўлялі з сябе вялікую пагрозу для справы пачынаючагася соцыялістычнага будаўніцтва.

«Патрэбна была шалёная і дружная работа, каб справіцца з гэтымі небясьпекамі». (з маніфэсту). І пролетарыят, вядучы за сабою сялянства адбудоўваючы народную гаспадарку на рэйках НЭП'у, як адзіна правільнай гаспадарчай політыкі пролетарыяту ў часе пераходнага пэрыоду, з гэтымі задачамі справіўся.

...Мы сьвет на новы лад збудуем.

Аб агульным росьце як прамысловасьці, так і сельскай гаспадарцы СССР можна судзіць хоць-бы па тэй сумме грошай, якая нашаю дзяржаваю страчана на гаспадарчае будаўніцтва, аб чым сьведчыць ніжэйзьмешчаная дыяграма:

Пасы завадзкія песьні запелі.

Лічбы росту «пасьлядоўча-соцыялістычнай» прамысловасьці СССР кажуць аб тым, што яе продукцыя (па даваенных цэнах) ужо ў 1926-27 годзе перавышае даваенную на **6 проц.** Кошт жа гэтай продукцыі ў 1913 г. выяўляўся ў суме 6,391 мільёнаў рублёў, а ў 1926-27 годзе—6,637 мільёнаў рублёў.

Маючы на ўвазе курс партыі на індустрыялізацыю краіны, што зьяўляецца асноўнай умовай посьпеху соцыялістычнага будаўніцтва, нас вельмі цікавіць становішча цяжкай індустрыі, вытворчасьці сродкаў вытворчасьці.

Аб надзвычайна вялікіх посьпехах у гэтым напрамку сьведчыць тое, што калі да вайны машынабудаваньне ў Расіі зусім ня было, то цяпер асяродак гэтага будаваньня—Ленінград—вырабляе:

Назва	1923-24 г.	1926-27 г.
Катлоў	3,560 кв. мэтр.	27,000 кв. мэт.
Турбін	2,000 кілёват	30,000 кілёват.

Сельска-гаспадарчае машынабудаваньне за апошнія 2 гады павялічылася амаль ў два разы. Наша прамысловасьць зараз вырабляе і штучнае ўгнаеньне, чаго да вайны таксама ня было.

Асобна трэба падкрэсьліць рост буйнай дзяржаўнай прамысловасьці ў БССР валавая продукцыя якой (прамысловасьці) па даваенных цэнах у 1913 г. раўнялася 18,401,200 руб., а ўжо ў 1924-25 г.—38,162,200 рублёў.

Пакончым з дзедаўскай сахой!

Электрыфікацыя нашай краіны, соцыялістычнай бацькаўшчыны пролетарыяту і прыгнечаных народаў усяго сьвету ідзе вельмі шпаркім тэмпам.

Такія магутныя волаты, як ужо пабудована Волхаўстрой, пабудова Днепрастрою, Асінастрою, Сьвірстрою і г. д., **дадуць для нашых заводаў тысячы конскіх сіл новай энэргіі, паскораць тэмп машынізацыі сельскай гаспадаркі, створаць тую машынную базу, якая дапаможа ўцягнуць сялянскія гаспадаркі ў процэс коопэраваньня і колектывізацыі, якія дапамогуць нам пакончыць з дзедаўскай сахой і трохпалёўкай, якія перарабяць зусім па-новаму, па-соцыялістычнаму твар нашай краіны.**

На зьмену трохполцы—шматпольле прышло.

Разглядаючы процэс сельска-гаспадарчай вытворчасьці, неабходна прысьці да наступных асноўных вывадаў. Неабходна, перш за ўсё, констатаваць агульны ўздым сельскай гаспадаркі па ўсіх галінах: і ў галіне зернавое гаспадаркі, і ў галіне тэхнічных культур, і ў галіне жывёлагадоўлі. (Тэзісы кастрычнікаўскага пленуму ЦК і ЦКК УсеКП(б) аб рабоце ў вёсцы).

Сказанае пацьвярджаецца наступнай дыяграмай:

Значнае павышэньне каштоўнасьці валавой продукцыі сельскай гаспадаркі пры неперавышэньні цяперашняй пасяўной плошчы над даваеннай кажа аб тых якасных зьменах у сельскай гаспадарцы, якія ў ёй зараз адбываюцца.

Красуецца сьцяг перамогі.

Вышэйпрыведзеная характарыстыка становішча асноўных галін народнай гаспадаркі паказвае, што даваеннага ўзроўню мы ўжо дасягнулі, а ў некаторых, нават і ў многіх галінах **перавысілі.**

Але нас кроўна павінна цікавіць пытаньне аб тым, як рос соцыялістычны сэктар, пашыраўся ён з кожным годам, ці звужваўся, уступаючы месца прыватнаму капіталу, бо трэба памятаць, што ўвесь адбудоўчы пэрыод праходзіў ва ўмовах барацьбы соцыялістычных элемэнтаў нашай гаспадаркі з элемэнтамі капіталістычнымі.

На гэта даюць адказ наступныя рашаючыя лічбы:

— Валавая продукцыя дзяржаўнай і коопэрацыйнай прамысловасьці ў адносінах да продукцыі ўсёй прамысловасьці ў 1924-25 годзе складала 81,3 проц., а ўжо ў 1926-1927 годзе—85,9 проц.

— Дынаміка росту дзяржаўнай прамысловасьці БССР у адносінах да агульнага ліку прадпрыемстваў выяўляецца:

ДЫНАМІКА БУЙНАЙ ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРАМЫСЛОВАСЬЦІ Ў Б.С.С.Р У%% АДНОСІНАХ ДА АГУЛЬНАГА ЛІКУ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ ПРАМЫСЛОВАСЬЦІ

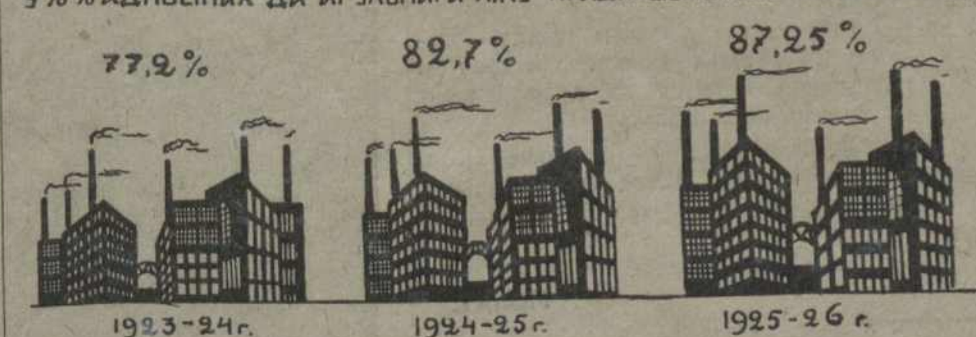

Лік абагульненых сельскіх гаспадарак дасягнуў ужо 11 проц.

— Гандлёвы зварот абагульненым сэктарам быў абхоплены: ў 1924-25 г. на 72,6 проц., а ў 1926-27 г. на 84,5 проц.

А што датычыць тэмпу росту асноўных капіталаў прамысловасьці і сельскай гаспадаркі, дык трэба адзначыць, што калі гэткі ў прамысловасьці к канцу 1926-27 году павялічыўся на 28 проц., то асноўныя фонды сельскай гаспадаркі—толькі на 10 проц.

Усе гэтыя лічбы кажуць аб тым, што **соцыялістычны сэктар нашай гаспадаркі расьце, што ён становіцца вядучым пачаткам ва ўсёй сыстэме народнай гаспадаркі,** што соцыялістычнае будаўніцтва пасьпяхова будзе ісьці і надалей, бо,—як казаў тав. Троцкі, які нажаль цяпер (цяпер!) гэта запамятаў «у гэтых сухіх калёнках чутна музыка будуючагася соцыялізму», бо **«...наша краіна мае ўсё неабходнае і дастатковае для пабудовы поўнай соцыялістычнай грамады» (Ленін).**

ТАВАРАЗЗАРОТ Б.С.С.Р ПА ЛІНІІ ДЗЯРЖГАНДЛЮ І КООПЭРАЦЫІ

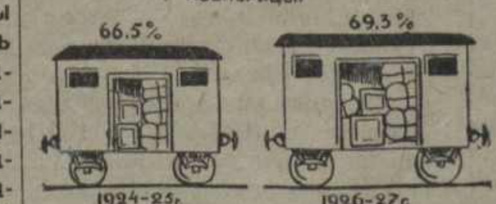

СССР праз пяць гадоў.

На падставе тых дасягненьняў соцыялістычнага будаўніцтва, якія мы ўжо зараз маем, будуецца пяцігадовы плян разьвіцьця народнай гаспадаркі СССР, па разьліках якога к канцу 1931—32 году павінна быць дасягнута:

Па прамысловасьці:

Узрост вытворчасьці да 112 проц., агульнае павялічэньне продукцыі ў 2 разы, а па асобных галінах машынабудаўнічай прамысловасьці, па цягнікох—на 148 проц., таварных вагонах—на 400 проц., паравых катлох—на 430 проц., па турбінах—на 1000 проц., па дзізелях—на 350 проц., па трактарах—на 687 проц., па сельска-гаспадарчаму машынабудаваньню—на 187 проц.

Прырост па асобных галінах прамысловасьці вызначаны наступны: па мэталюргіі—на 160 проц., па тэкстыльнай—на 78 проц., папяровай—на 143 проц., па апалу—больш, чым у 2 разы і г. д.

Асноўны капітал з 6 мільярдаў рублёў павялічыцца да 11,3 мільярдаў рублёў.

Магутнасьць электрастанцый павялічыцца у 2 разы.

Па сельскай гаспадарцы:

Продукцыя зернавых культур узрасьце на 30 проц., тэхнічных—на 32 проц. і іншых—на 36 проц.

Усёй продукцы наадняго чалавека будзе вырабляцца на 65—70 проц. больш, чымся ў ў даваенныя часы.

Вось, кораценька той размах, які, улічваючы творчыя здольнасьці пролетарыяту і працоўнага сялянства, вызначаецца на бліжэйшыя пяць гадоў.

Туманы цемры разагнаны

Уперад да далейшых посьпехаў!

Абабраўшы ад буржуазіі ўсе сродкі вытворчасьці — базу культуры, пролетарыят паставіў сабе мэтай ператварыць былую царска-дваранскую Расію ў **культурны ачаг усяго чалавецтва.**

І гэта задача ім будзе выканана таму, што **«вялізарная культурная рэволюцыя, якая адбіваецца пад адзнакай Кастрычніка; апіраецца на актыўнасьць і творчасьць мільёнаў працоўных гораду і вёскі».**

Розьніца паміж увагай справе культурнага ўздыму краіны былой царскай Расіяй і Савецкага Саюзу відна з таго, што калі ў 1913 годзе на народную асьвету ішло 276 міліёнаў руб., альбо 7,76 процантаў кашгарысу, то ў 1927-28 годзе на гэта вызначана было 302 мільёны рублёў, альбо 10,88 проц.

Калі ў часы царызму на аднаго чалавека на асьвету вызначалася 2 руб. 18 кап., то ў 1927 годзе—4 р. 79 кап.

Агульны лік элемэнтарных школ па СССР у бягучым годзе перавышае лік гэтакіх у даваенны час на 3,6 проц., а лік вучняў—на 30 проц.

Асабліва вялікае значэньне набывае праца па ўвядзеньні ўсеагульнага пачатковага навучаньня, што зьявіцца аднэй з асноўных умоў нябывалага культурнага росквіту дзяржавы пролетарыяту.

Саюзу, які выклікала соцыялістычная рэволюцыя.

А якой шырокай сеткай вячэрніх школ, клюбаў, хат-чытальняў, бібліотэк, нардомаў, лікпунктаў, чырвоных куткоў, радыё-установак, кіно, самых розных гурткоў пакрылася ўся наша краіна.

Наш друк, па якасьці далёка пакінуўшы ў сябе з-заду друк царскай Расіі, перавышае яго і колькасна ў **4 разы**. Нашы газэты выходзяць у **8 мільёнах** экз.

Разьвіцьцю мастацтва, літаратуры, навукі ў нас адведзена адно з самых пачэсных месц, бо гэтага патрабуюць агульныя задачы соцыялістычнага будаўніцтва.

Асабліва шырокае разьвіцьцё, чаго няма ні ў аднэй з ўсіх іншых краін сьвету, атрымалі ў нас грамадзкія навукі, асноваю якіх зьяўляецца навуковы мэтад Маркса, адзіна правільны мэтад для разуменьня ўсіх зьявішчаў жыцьця чалавечай грамады і прыроды.

Нельга ні ў якім разе забываць і таго, якія магчымасьці культурнага разьвіцьця атрымалі ўсе, раней прыгнечаныя адсталыя нацыянальнасьці.

Кожная нацыя атрымала поўнае права разьвіцьця сваёй нацыянальнай культуры, якая, зьяўляючыся нацынальнаю па сваёй форме, павінна быць пролетарскай па свайму зьместу.

Мы зварочваем увагу чытача на зьмешчаную тут дыяграму, паказваючую тое бяздоньне, якое існуе паміж культурным узроўнем былой Беларусі і цяперашняй БССР.

Да гэтага трэба дадаць, што **калі раней буйных, дзяржаўнага значэньня тэатраў ня было на Беларусі, дык зараз іх існуе 4; калі раней пра вышэйшыя навучальныя ўстановы нельга было і думаць, дык цяпер, акрамя 4, якія паказаны ў дыяграме (БДУ), сельска-гаспадарчая акадэмія, вэтэрынарны інстытут, і Комвуз), існуюць—сялянскі універсытэт і вячэрні комвуз; калі раней навуковых устаноў таксама ня было, то зараз у нас ёсьць Інбелькульт, дзяржаўная бібліотэка, беларуская кніжная палата, дзярждўны музэй, краязнаўчы музэй, музэй рэволюцыі, 6 рэспубліканскіх навуковых таварыстваў і навукова-дасьледчы інстытут сельскае і лясное гаспадаркі.**

Пролетарская рэволюцыя, якая дала магчымасьць ахапіць моладзь павышанай школай на **40 проц.** больш, чымся ў часы царызму, стварыла новы тып школы—**ШСМ** (якіх зараз—**686**) і **ФЗК (1,068)** дзе вытворчае навучаньне злучана з навучаньнем агульна-адукацыйным і, грамадзка-політычным.

Вышэйшая асьвета, якая атрымала досыць вялікі размах (лік студэнтаў ВНУ перавышае іх лік да вайны на **30 проц.**), усё яшчэ ня можа задаволіць тых патрабаваньняў па колькасьці, якія прад'яўляе ёй працоўная моладзь. Гэта сьведчыць аб тым вялікім культурным уздыме народаў

Так пролетарыят пад кіраўніцтвам бальшавіцкае партыі будуе сваю культуру, мэта якой—**культурны ўздым і паляпшэньне жыцьця ўсяго чалавецтва.**

СССР—маяк прыгнечанага люду.

Маніфэст ЦВК СССР, згодна якога на працягу бліжэйшых гадоў будзе ўведзены 7-мігадзінны рабочы дзень, дадаткова асыгнавана 50 мільёнаў рублёў на рабочае кватэрнае будаўніцтва, дадаткова аслабонены 10 проц. сялянскіх гаспадарак ад адзінага сельска-гаспадарчага падатку, прынята на кошт дзяржавы землябудаўніцтва ўсіх бядняцкіх і маламоцных серадняцкіх гаспадарак, паступовы пераход да забясьпячэньня за кошт дзяржавы асоб старога ўзросту з маламоцных пластоў сялянства, дадаткова асыгнавана 50 мільёнаў рублёў на школьнае будаўніцтва і г. д.,—гэты маніфэст кажа аб тых вялізарнейшых гаспадарчых дасягненьнях першага дзесяцігодзьдзя дыктатуры пралетарыяту, якія магчымы толькі пры нябывалым у гісторыі творчым энтузыязьме на фронце будаўніцтва рабочых і сялян.

Гэты маніфэст таксама кажа і аб тым, што толькі ва ўмовах пролетарскай дыктатура можна палепшыць жыцьцё працоўнага народу.

Рашуча ісьці да дзяржавы-комуны.

Ні ў якім разе нельга думаць, што дасягнуўшы такіх вялікіх посьпехаў як ў галіне народнай гаспадаркі, так і культуры, мы можам ўжо адпачываць, альбо паслабіць тэмп нашай працы.

Зроблена многа, але ўперадзе яшчэ больш работы: «Трэба канчаткова ліквідаваць нашу беднасьць, а мы зрабілі толькі першыя крокі па гэтым шляху. Трэба ўтварыць нанава магутную тэхніку нашай прамысловасьці, але мы толькі прыступілі да гэтага. Трэба перарабіць вёску на падставе электрыфікацыі, коопэрацыі, колектыўных гаспадарак, але мы атрымалі толькі першыя посьпехі на гэтым фронце. Трэба па-гаспадарску выціснуць прыватніка і кулака. Трэба дабіцца доўгай і маруднай працай поўнага зьнішчэньня бюрократызму. Трэба дабіць балячку няпісьменнасьці, несьвядомасьці, адсталасьці, пянства, някультурнасьці. Трэба дабіцца па справе таго, каб больш рашуча ісьці да «дзяржавы—комуны». Словам, трэба дабіцца таго, каб наша краіна стала ў поўным сэнсе краінай соцыялістычнай (з маніфэсту).

Вырашэньне гэтых задач павінна зьявіцца зьместам нашай працы на далейшы час.

У. Сумар.

НА РУІНАХ САМАЎЛАДЗТВА--БУ

Бяз агульных выразаў мы цяпер на прыкладзе аднэй буйнай Віцебскай фабрыкі „Д пакажам, што далі нашай краіне дзесяц

Прадзільная фабрыка „Дзьвіна“

Так пачалося.

Была вясна...

Цьвілі майданы.

Да высокага берагу Дзьвіны, дзе калыхаліся тонкія вербы і кволыя бярозкі, прышло чатыры сухія і брытыя інжынэры бэльгійскай капіталістычнай фірмы на чале з **Астэр Вэкрэйс**.

Гэта была выведка.

Прышоў 1898 год.

Бэльгійцы будавалі фабрыку. Праз год вырасьлі цёмныя карпусы, у якіх бяспакойна загрукацелі дызэлі, завярцеліся бронкаброшы і карды (назвы машын), і 300 работніц кожнае раніцы забірала фабрыка.

Так пачалося...

Пан Прунье прыяжджаў у дырэкцыю роўна а 9-ай гадзіне. Пан Прунье быў поўнамоцны бэльгійскай фірмы. Калі ён падкатваў да пад'езду, швэйцар у прыёмнай гнусавіў на кантору:

— Па-ан Прунье,—уст-а-аць!

Міма пяці канторшчыкаў, выцягнуўшыхся ў струнку, ён праходзіў у кантору. Дзьверы зачыняліся, канторшчыкі ўздыхалі і садзіліся...

Пятрусь.

Яго зьела фабрыка.

Старыя матальшчыцы і вацершчыцы, жоўтыя і худыя, высахшыя ад сухоты і хвалюючыся і чырванеючы, успамінаюць загубленыя 12-цігадзіннай працай дні маладасьці.

— Дванаццаць... Але!..

За 25, за 30 капеек... у дзень.

Памятаю я брата свайго... Дужы быў—моцны мужык. Пыл, што хмарамі стаяў, у часалках, пыл, рабіўшы чалавека за некалькі гадоў нязгодным, на яго ня меў аніякага дзеяньня.

— Моцны быў...

Дзетак меў 8, ды яшчэ старыя бацькі жылі ў яго. Ня мог пракарміць усіх. Галадалі.

Стаў ён раз у другую зьмену,—значыць **24 гадзіны** каля чоскі знаходзіўся. Потым прызвычаіўся па некалькі разоў у тыдзень. Так працаваў.

Прайшоў год... і ня стала брата. Паддаліся лёгкія, **зьела яго фабрыка**, праглынула яго кішэня чатырох капіталістых.

Такіх былі дзесяткі.

Молат.

Радзіліся і памiралі ў хвойніку.

Непадалёку ад фабрыкі астаўся ад былых волатаў хвояў невялічкі хвойнік...

Хвойкі, як кусьцікі маленькія, заўжды чорныя ад фабрычнай копаці.

І хто-б мог падумаць, што ў гэтым хвойніку раджаліся людзі і паміралі ў страшэнных муках рожаніцы.

Бэльгійская кампанія была строгая.

Слова—хвойкам.

Яны паведаюць шмат аб чым; яны раскажуць аб жудасных аповесьцях вацершчыц і матальшчыц.

Яны-ж былі сьведкамі ўсяго.

ГАННА ВІРСКАЯ даношвала дзіцё.

Калі пачаліся схваткі, Ганна ў нямой роспачы хапалася за вацер, мацней сьціскаючы стальную рукоядь, зчымліваючы вусны.

Ганна родзіць.

— Што рабіць, мілыя!..

Але ніхто ня мог падыйсьці. Бізун „ганялы“ (назва майстра) заставіў-бы на целе чорную істужку запекшайся крыві.

— Што рабіць з Ганнай?

Вірская хапалася за вацер і здавалася, што яна выламіць сталь рамы, ці кінецца ў шалёна бягучыя верацены...

Да гудка засталося мала.

Калі пасьля работы вышлі на двор, Ганну павялі ў хвойнік дзьве бабы. У хвойніку яна доўга хадзіла моўчкі Бабы зьдзіўляліся і давалі рады.

— Крычы, мілая! Мацней крычы, лягчэй радзіць будзеш!

Ганна ўхмыльнулася. Потым пранзіцельна крыкнула і забілася ў схватках. Бабы схапіліся за галовы. Ганна згубіла памяць, штосьці паплыло ў вачох, захвалявалася і...

Згінула.

Роджаніца памерла!

Яна аставіла касьцьлявага хлопчыка, які доўга крычэў у хвойніку.

Пад'ехала падвода. Цела Ганны ўскінулі на воз і бабы закрочылі ўсьлед.

Вірскую на другі дзень кантора выкасавала з сьпісаў. Бабе, якая ўзяла хлопчыка, далі рубель і фабрыка, рабочыя занятыя сваім горам, аб памёршай скора забылі

ВОЛЬКА.

У мяшку—за вароты.

1908-1909 год. Фабрыка расьце.

На ёй ужо 1070 чалавек рабочых. Каштоўнасьць продукцыі выяўляецца ў суме 1.200 тысяч рублёў.

А заробак, умовы працы заставаліся мінулымі.

І ў **1909** годзе фабрыка ізноў **стала**.

Мітаўцы бачачы нагласьць **Прунье**, дасталі ў часальні вялізарны мяшок, і калі Прунье ўбег у цэх, **на яго накінулі мяшок, завязалі, зьнесьлі ў качагарку, палажылі на ваганетку і вывезьлі за вароты.**

Прунье гэтага не даравар.

30-ю рабочымі паплацілася фабрыка. Ізноў, як і ў мінулыя разы, забастоўка нічога не дала.

* * *

Ці варта казаць аб быце, культурным жыцьці рабочага пасьля 12 гадзіннага рабочага дню.

Маркаў манастыр, казёнка, бойкі да паўсьмерці,—вось чым жыла фабрыка да 1919 г., калі па загаду ВСНГ ад 21-га сьнежня, яна была аднята ад бэльгійскіх капіталістых і стала савецкай.

Тав. Пруднікаў, рабочы—намесьнік дырэктара фабрыкі

Фабрыка закрочыла па сьветлых шляхох, фабрыка заквітнела радасьцю... Старонка гісторыі была перавернута.

Алесь.

Горад, фабрыка стала!

Прышоў **1905** год.

Дні станавіліся ўсё турботней і турботней. Нарастала забастоўка. Па хатах, цэхах, майстэрнях, каля вацераў, кардаў, банкаброшаў, ланкашыраў і экономмайзэраў насіліся чуткі:

Забастоўка.

Ужо па Расіі закалыхаліся чырваньню сьцягі, прарываліся ўзбурэньні

І фабрыка стала.

Зараз пабеглі па канторы, засемянілі перад габінэтам, застракатаў тэлеграф, беспакойна зазьвінелі тэлефоны.

— Горад! Фабрыка стала! Ахрану!

Тры дні стаяла фабрыка. Потым прышлі адзіночкі, скідалі шапкі і станавіліся на работу.

Забастоўка патрабавала **8 гадзін, прыбаўкі і чалавечых адносін.**

...Забастоўка была сарвана.

Моладзь ня вытрымала.

1914 год быў адзначаны на фабрыцы забастоўкаю моладзі.

Яе працавала на «Дзьвіне» **200** чалавек.

Тав. Пятроўская.

Яе бязьлітасна білі «ганялы» бізунамі.

І зараз удзельнік гэтай забастоўкі, экпраў райкому КСМ Мішка **Відманд** апавядае, як аднэй дзяўчыне Сямён Пыльскі—«ганяла» вацернага аддзяленьня **расьсек бізуном руку ад пляча да пальцаў.**

Білі і штрафавалі на кожным кроку.

На фабрыку прымалі **11-гадовых дзяцей, якім падробвалі дакуманты пад 13-14 гадоў.**

Яны тут, на фабрыцы, ператваралiся ў старыкоў, да канца высмактаных эксплёатацыяй, пасьля чаго выкідваліся за вароты.

Так ішло з пакаленьня ў пакаленьне.

І атрымоўваючы 20-22 капейкі, з якіх палову аддавалі за штрафы, працуючы поўны рабочы дзень—12 гадзін, моладзь ня вытрымала.

У ліпені 1914 году фабрыка стала. **200 падросткаў кінулі работу, а за імі—2000 рабочых.**

Забастоўка патрабавала:

Ня біць плёткамі Даць надбаўкі.

Дырэкцыя надбавіла па 3 капейкі і плёткі ў «ганял» былі адняты. За тое пасьля гэтага ганялы білі хлапцоў і работніц кулакамі.

Рыдлеўскі.

... Сваёю ўласнаю рукой.

Фабрыка.

Лёгка сказаць—фабрыка. А колькі сіл, колькі людзкіх надзей, мараў і чаканьняў укладзена ў гэта слова.

Вось яна—красавіца, якая зьвініць ваганеткамі, чорная ад данецкага вугалю, грахочучая дызелямі і 11-цю тысячамі верацён.

А што было раней, у дні грамадзянскай вайны?

Замярзаючыя карпусы, скованыя марозам, жалкія і дыравыя ланкашырскія катлы, штохвілінна гатовыя лопнуць. 800 рабочых,—800 галадаючых пролетарыяў, ледзь-ледзь выпушчалі **17,579** пуд. пражы. Былі калісьці жудасныя дні, сьмяротныя дні патрасаючых трывог. Але мінулі яны. Няма іх.

Фабрыка ажыла, фабрыка жыве новым, фабрыка выпушчае зараз **132.146** пуд. пражы. А гэта не дасягненьне!?

Ды што казаць,—на кожным кроку ўсё новае і новае, на кожным кроку сустракаем столькі радаснага, столькі неапісуемых дасягненьняў і посьпехаў.

Ды ласьне можна апісаць тое, што фабрыка за апошні квартал 1927 году дала **100.400** р. прыбытку. Ласьне аб гэтым можна спакойна гаварыць пасьля ўсяго перажытага, калі ўбытак даходзіў да **120.000** р.

А тое, што фабрыка пакінула ў мінулае 12-13 гадзінны рабочы дзень, а цяпер адна з першых на Беларусі пераходзіць на 7-мігадзінную працу.

Вось словы т. Мар'ясіна, дырэктара Льно-прадзільнага аб'яднаньня і дырэктара фабрыкі.

— «Лічу, што пераход на 7-гадзінны рабочы дзень ня толькі ня зьменшыць вытворчасьць, але наадварот,—павялічыць яе. Мы ўвядзем тры зьмены.

Вопыт паказаў, што цяпер, пры 8-гадзінным рабочым дні, мы з аднолькаваю колькасьцю рабочых выпрацоўваем болей, чымся Астэр Рэкрэйс пры 12-13-гадзіннай працы.

Ці-ж гэта заява ня сьведчыць аб нашых посьпехах.

А тое, што фабрыка на шляху да павялічэньня верацён яшчэ на некалькі тысяч з агульнай канчатковай колькасьцю ў **14.600** верацён мокрага прадзеньня. А тое, што на фабрыку прыбываюць 8 новых машын з Англіі, з якіх пяць устанаўліваюцца,—ласьне ўсё гэта ня сьведчыць аб дасягненьнях.

Яшчэ некалькі слоў аб сушылцы, якой засталося існаваць некалькі тыдняў. Мне паказвалі гэту сушылку, пры мне адчынялі дзьверы, пры мне ўваходзілі рабочыя у 60-градусную атмосфэру, уносячы цюкі цяжкіх і мокрых нітак.

Сушылка пры ўсей сваёй горачы сушыць пражу некалькі дзён. Побач-жа з ёю ўжо красуюцца сталёвыя рыштаваньні,—касьцяк будучай сушылкі. Яна будзе мець унутры страшэнную горач і будзе прапускаць **мэханічна** пражу за **некалькі гадзін.**

Тады ня будзе патрэбным уваходзіць рабочым у 60-градусную жару. Тады ня будуць выходзіць яны з сушылкі, як цяпер, хістаючыся з уздутымі венамі і пачырванеўшымі вачыма.

Сушылка абойдзецца фабрыцы—30.000 р.

Булатаў.

Пабудавалі клюб і пасёлак.

Брудна цяпер у Маркаўшчыне. Ні каню, ні чалавеку прайсьці. А ўсё-ж забываюць людзі пра бруд, тонуць па калені, калі заглядваюцца на чырвань цэглы, на новы двухпавярховы вялізарнэйшы клюб.

Лічбы.

Ці могуць халодныя лічбы што-небудзь сказаць, як пяць год будавала фабрыка клюб. 100.000 рублёў каштаваў ён.

Клюб зьмесьціць ў аднэй толькі залі каля тысячы чалавек. Па карыдору шэраг пакояў, кожны пакойчык—гурток.

І першыя словы вітаўшых партканфэрэнцыю, першую, якая адбывалася ў гэтым клюбе, былі аб ім:

Клюб—дэмонстрацыя дасягненьняў рабочых, пад кіраўніцтвам партыі.

Не адзін клюб збудавала фабрыка. Запытайце першага сустрэўшагася на Маркаўшчыне, што будуецца, ці пабудавалася.

Пасёлак.

Рабочы пасёлак на 52 кватэры. Ён ужо пабудаваны, у ім ужо жывуць рабочыя. Сьветлыя домікі, бліскучыя на сонцы сьвежай хвояй, выцягнуліся далёка ў воддаль.

Ці можна параўнаць іх, з сырымі, вільготнымі баракамі, якіх 5-6 пабудаваў Астэр Вэкрэйс для рабочых.

Рабочы

Сваё.

І ўсе-ж, самым верным і моцным вылучэньнем было вылучэньне майстра лентачнага аддзяленьня т. **Пруднікава** на адказны пост намесьніка льно-прадзільнага аб'яднаньня і намесьніка дырэктара фабрыкі.

Год працуе Пруднікаў.

Ці чуў хто-небудзь на яго хоць скаргу як ад гаспадарчых органаў, ад рабочых.

Не.

Пруднікаў разьбіраецца і ў замыс ватых бухгальтарскіх комбінацыях. Пруднікаў першы дасьць параду рабочаму. Ён аддае душу фабрыцы. Вы ўбачыце Пруднікава ў сябе ў хаце толькі познай ночч і ў абед. Астатняе забірае фабрыка.

Рабочы пачуў прадпрыемства сваім. Вылучэнцы і вынаходцы—бліскучы доказ гэтаму.

Т. Казлоў прэміруецца за ўдас канальваньне вацерных машын ня ў першы раз. Ён палепшыў вацерныя стойкі і райсьбергі.

І не адзін Казлоў,—іх дзесяткі і сотні. Пасядзеце на вытворчых нарадах, ўглядзецеся ў акты па рацыяналізацыі фабрыкі, і перад вашымі вачмі паўстане не **адзін** Казлоў.

Рацыяналізацыя фабрыкі,—яна праведзена толькі часткова,—дала экономіі топліва і сырцу прыблізна каля **50.000**

Лён, мяккі, белы лён заставілі прайсьці праз новыя машыны, зрабілі яго я мякчэйшым і дзешавейшым.

Няма магчымасьці прыводзіць падр бязнасьці правядзеньня рацыяналізац фабрыкі. Лічба 50.000 кажа аб усі

Іван

Работніцы — кіраўнікі жыцьця.

І ці думалі, ці гадалі бэльгійскія капіталістыя, што прыгнечаныя імі работніцы будуць зараз кіраваць ня толькі фабрыкай, ня толькі «Віцебскай губэрняй» але і рэспублікай.

На фабрыцы працуе член ЦВК БССР мінулага складу т. Цыганкова, старая работніца, перажыўшая ўсю цяжкую гісторыю фабрыкі.

У матальным аддзяленьні, працуе таксама член ЦВК БССР т. Пятроўская

Пятроўская ня толькі член ЦВК, яна арудуе і ў Горсавеце і ў ЦП тэкстыльшчыкаў і ў сябе на фабрыцы ў вытворчатэхнічнай нарадзе.

Не адна Пятроўская. Колькі іх, пераведзеных на вышэйшую кваліфікацыю, колькі іх працуе вылучэнкамі ў самых розных установах рэспублікі.

З усёй колькасьці рабочых на фабрыцы жанчын 1289 чалавек, і таму з іх і старшыня заўкому і падмайстры і г. д.

Тав. Завадская Ванда — старшыня культаддзелу ЦП Саюзу тэкстыльшчыкаў.

Тав Віньнікава Дуня—сакратар цэхавай парт-ячэйкі. Віньнікава з 12 гадоў на фабрыцы. Ёй зараз 23 гады. Яна выхавалася ў комсамоле. Яна член райкому, член дзесятку камісій фабрыкі.

Нам даў Кастрычнік...

Некалькі слоў аб нашым фабзавучы.

Ён утвораны быў даўно—у 1922 годзе. Організаваў яго комсамол.

У гісторыі Маркаўскай комсамольскай організацыі, яму належаць слаўныя лепшыя старонкі.

Фабзавуч ахоплівае 70 вучняў. Раней яны вучыліся ў разьбітым і разбураным памяшканьні без вакон і без дзьвярэй.

Зараз яны 4 гадзіны вучацца, 4-6 працуюць на фабрыцы.

Кастрычнік шмат даў фабрыцы.

Ласьне была тут калі-небудзь **баня, амбуляторыя, аптэка, ясьлі на 80 дзяцей, ласьне быў тут сухотны ст цыянар.**

* * *

Вось што мае фабрыка зя дзесяц гадоў.

Яна зараз рыхтуецца да вялікай, г нэральнай перабудовы, яна будзе пав лічана і перароблена тады, калі па мед ных жылах пабяжыць да яе ток Асіпастрою.

Усё гэта сьведчыць аб тым, што мы сталі пераможцамі на фабрыках, што мы навучыліся перамагаць цяжкасьці і адч ваць сілу рэволюцыі.

Алесь Кал

...дуем і пабудуем соцыялізм.

...іна" І на прыкладзе аднэй, нічым ад другіх не адрозьніваючайся вёскі—Жыліхава ... год з дню Кастрычнікавай Рэвалюцыі.

Вёска Жыліхава раней і цяпер

Раней.

Далёка раскінуліся маёнткі польскага князя Радзівіла. Ахаплялі яны амаль палову Случчыны, а канцамі ўходзілі ў Польшчу, пад самую Варшаву. Чулі людзі, што князь жыве ў Польшчы, і ня ведалі ці сын, ці бацька там жыве, бо наогул ня ведалі, хто такі Радзівіл.

...Зямля, што цяпер пад **Навасёлкамі**, ...чацінам, **Жіліхавым, Выгодай, Ма...навым і Смалічамі,** — здавалася ў ...эрду пану **Рыбінскаму.**

І яшчэ яму належылі лясы **Арлякоў...кай, Вялічкаўскай, Радзілімонтаў...кай дачаў.**

...Гэтага пана і ведалі.

...Пад панскім бізуном.

...Загразла ў балотах прыгонная **Жіліхава.** Курныя хаты па вокны ўрасьлі ў ...зкія лужы, зьзялі шкілетамі стрэх. І ...вецер сваволіў у пустых і дзіравых ...умнах.

...Вузкая палоска зямлі на балоце. Дык ...што яна магла даць, калі на апрацоўку ...не хапала часу?

...Цэлымі днямі прападалі людзі на паншчыне. Чорнымі і пухлымі хвалямі ўзрых...лі панскую зямлю, сыналі ў яе ...прычы насеньня, а потым ня згінаючы ...жалі і вазілі, жалі і вазілі жыта ... высокія панскія гумны.

...Бывала,—расказвала старая **Машка** ...рына*)—жнеш да ламаты ў грудзёх і ...прысесьці баішся: цівун**) заб'е. Але не ...цівуны, да гола разьдзявалі ...раскладалі на мяжы і білі да ...паўсьмерці.

— Ці-ж шкода было пану жывога чалавека?

...Спрабавалі жыліхоўцы бунтаваць.

— Ня пойдзем на паншчыну! Годзе ...з нас піць!

...Тады прыяжджаў экопом з **Варшаўкі** (...ак пана Рыбінскага) зьбіраў сход ... **Заўчковай** (Пракопа) хаты і рас...шы на папоне, біў бунтаўшчыкоў ...чарзе.

І зноў вёска прыціхала, панура гледзячы прышыбленымі стрэхамі ў балоты.

...-ж магла яна цёмная і неарганізаваная ...весьці барацьбу супроць улады?

*) Машка Арына—90 гадовая сялянка вёскі Жыліхава.

**) Цівун—панскі слуга, што выганяў сялян на паншчыну.

Вучыліся па незразумелых словах і літарах.

...Думалі, пасьля «волі» лягчэй будзе ...жыць. Радасныя складалі нават песьні ...пра «волю», сьпявалі іх па курных хатах, на вуліцах.

Паны:

...Цяпер мы прапалі!
Ня ўмеем ні араці, ні касіці,
А нашыя жонкі жаці...
Дзе-ж будзе нашая пшанічанка зімаваці?

Сяляне:

...Цяпер нашы паны будуць касіці і араці,
А цівуны і экономы валы паганяці!
...на будуць нашы жонкі жаці,
...на будуць іх пад мяжою катаваці.

...Але вышла інакш.

— 17 рублёў прыходзілася плаціць у ...— расказваў стары Максіменя, — ...за «галаву» — рубель. 20 год я за ...«мёртвыя галовы» і жывую сваю плаціў (...матка і бацька памёрлі); як гэта здарылося і дагэтуль ня ведаю.

...Бралі ў пана крэдыты, але і процан...плацілі вялікія: за 7 рублёў—працуй ...па аднаму разу ў тыдзень; за 15 ...рублёў—удвое больш.

...Так і залязалі ў няволю.

...Голад гнаў у горад. Ад зоркі да зоркі ...—атрымліваючы па 30 кап. А вечарамі у дымнай карчме, што стаіць у ...Жыліхава, прапівалі апошнія гро...шы.

...Ці вучыліся тады? Вядома. Вучыў ...жыліхоўскіх дзяцей **панамар Фэлікс.** ...садзіў дзяцей на лавах, закідваў на...галаву і, зачыніўшы вочы, сьпяваў ...малітвы.

...Дзеці глядзелі на жоўтыя панамаравы ...зубы і паўтаралі незразумелыя славянскія словы.

Што казаў Панамар.

— Мясіла мая матка цеста,—расказваў Максіменя,—а ў панамара, вядома, вочы зайздросныя.

— Пакінь-жа мне цеста!—перабіў панамар малітву.

І дзеці паўтарылі:

— Отчэ наш, іжэ есі, пакінь-жа мне цеста...

Матка спужалася, панамар спакойна сунуў цеста ў кішэню, а дзеці нічога не зразумеўшы, зноў пелі малітвы.

Так вучыліся па незразумелых словах і літарах.

У барацьбе за Кастрычнік

Імпэрыялістычная вайна «абшчыпала» масу сялянства, абагаціла другіх. У салдаты бралі амаль усіх карміцаў вёскі. У аднэй **Машкі** разам узялі трох сыноў. Самую **Машку** з дачкамі прагналі з хаты, прадалі зямлю крэдытору.

Расказвалі людзі пра **Кедрыка Андрэя,** як ён разбагацеў. Быў ён старшынёю, браў хабар, даваў крэдыты з вялікімі процантамі. Меў трохкрылы, але добры млын—здорава абважваў сялян.

Добра нажывалася і казна, адчыніўшы ў карчме сваю «манапольку».

Многа загінула тады, многа пакалечана, многа зруйнавана было гаспадарак, уведзена коняй, кароў.

І толькі барацьба, пад кіраўніцтвам рабочае клясы і яе бальшавіцкай партыі,—аслабаніла нарэшце жыліхоўцаў ад памешчыцкай улады, дала сялянам сапраўдную волю і зямлю.

Расказвалі, што жыліхоўскія сяляне адны з першых, пайшлі потым за бальшавікамі. Хадзілі партызанскімі атрадамі аж пад самую Бабруйшчыну, абараняць краіну ад белых.

А калі адбыўся Кастрычнік, жыліхоўскія сяляне адны з першых пайшлі за бальшавікамі, ахоўвалі сваю ўладу, як маглі.

Толькі Кастрычнік даў зямлю і волю.

Не пазнаць цяпер былой **Жыліхоўкі.** Уваходзіць яна ў Жыліхоўскі сельсавет, што яднае яшчэ Выгоду, Гулевічы і пасёлак, што сярпом агінае княжацкі лес, 65 гэктараў якога цяпер пад лясамі мясцовага значэньня.

З лесу панскага пабудавалі ў Гулевічах школу. Фундамант панскага будынку ў Гулевічах перавезьлі на фундамант Жыліхоўскай вячэрняй школы сялянскай моладзі. А вялікі маёнтак пана Рыбінскага, што стаяў у Навасёлках,—перавезьлі ў Чырвоную Слабаду, пад бальніцу.

203 гаспадаркі Жыліхаўскага сельсавету было надзелена панскай зямлёй. 20 новых гаспадарак батракоў перашлі на пасёлак Гулевічы. А бедната атрымала прырэзкі: 426 дзесяцін пахаці, 105,26 дзесяцін сенажаці.

Не спазнаць цяпер былой Жыліхоўкі.

Добрыя хаткі, з прыгожымі ганкамі, поўныя жыта гумны, ухмыляюцца з за бярозак пушыстымі саломеннымі стрэхамі.

Дзе лачуга бедняка Саковіча, што панура скрыпела шкілетам страхі? Замест паўтары дзесяціны зямлі на пяць душ, Саковіч мае 6 дзесяцін на 6 душ. Мае двух коняй, карову, двух цялушак, авечак, сьвіней.

Кулакоў цяпер у Жыліхове няма. З 426 гаспадарак у сельсавеце беднякоў усяго 55. (Астатнія—серадиякі). Савецкая ўлада і комуністычная партыя клапоцяцца аб беднаце. 30 чалавек беднаты кооперавана з фонду коопэрацыі і селькому. 53 бедняцкія гаспадаркі зволены зусім ад падатку. Беднякам дармова даюць карчы і гальлё, дазволілі на палову касіць саўхоскі вучастак.

Комсамольцы на чале вёскі.

У Жыліхове—сельсавет называюць палацам. Ён стаіць на ўзгорку, за вярсту блішчыць ружовымі бярвеньнямі, срэбрыцца новай гонтавай страхаю. Высока ўзьвілася радыё-антэна, прымацаваная да сельсавецкага будынку.

Сяляне абіраюць сваю ўладу з самых лепшых аўторытэтных сялян. Як і ў мінулым складзе, так і ў леташнім—у сельсавет абіраюцца партыйцы, комсамольцы. Ды і наогул куды ня глянь, усюды абраны сялянамі комсамольцы: старшыня, сакратар, 4 сябры сельсавету—комсамольцы; адзін комсамолец у рэвізійнай камісіі, тры у селькоме, два—упаўнаважаныя па страхаваньню, адзін упаўнаважаны—па лесу мясцовага значэньня, два комсамольцы — старшыні пажарных дружын.

Комуністы—правільныя людзі,—гавораць сяляне.

Сельсавет змог згуртаваць вакол сябе вялікі актыў беднаты і наогул сялянства, які актыўна удзельнічае ва ўсіх мерапрыемствах сельсавету.

Бойка працуе і коопэратыў. Зьмяшчаецца ён у той самай карчме, дзе раней была „манапольказ“. Добре працуе коопэратыў, прыватных гандляроў даўно з вёскі выгнаў.

Гандлюе там комсамолец. Сяляне самі абралі „надзейнага“. 330 двароў коопэравана.

Рэволюцыя на палёх.

Яшчэ вясною г. г. праводзіліся ў Жыліхоўскім сельсавеце сельска-гаспадарчыя курсы. Займаўся на курсах 80 сялян. Прыходзілі на «аганёк» і старыя паслухаць гутарку агронома.

Курсанты на практыцы праводзілі паказальнае кармленьне кароў. Кожнаму хацелася, каб яго карова давала па 5 фунтаў малака ў дзень. Будавалі кармушкі, карміілі па норме.

Вучыліся ўцяпляць хлявы, нацягваючы салому на столі, абіваючы кожную дзірку.

Вынікі курсаў вялікія.

Пасёлак Гулевічы перайшоў на шматпольле. Жыліхаўцы таксама падрыхтаваліся паставіць крыж на трохполцы.

Было закладзена пяць паказальных вучасткаў. Добрыя ўрадзіліся на вучастках буракі, авёс, турнэпс, канюшына. **Цяпер ужо ўсе жыліхаўскія сяляне сеюць буракі, канюшыну, турнэпс, аб якім навау раней і ня чулі.**

Есьць паказальныя вучасткі і ў 4-х комсамольцаў. У 5-ці гаспадароў у хлявох прарублены вокны, у 8-мі—пабудаваны кармушкі. 1000 пудоў насеньня было ачышчана ў гэтым годзе.

Цяпер аграном—неабходны чалавек у вёсцы. **Нават 50-гадовы дзед Шпілеўскі з Выгоды, за пяць вёрст ходзіць параіцца з аграномам, як садзіць капусту.**

— Ня веру сам сабе,—ухмыляецца ён заўсёды ў свой сівы вус.

У Выгодзе—заняліся і мэліорацыйнай працай. **Каб не намакала збожжа выкапалі выгодаўцы канавы ў лагчыне, даўжынёю аж да ракі. Асушылі добра балоты.**

Таксама пракпалі праз балоты грэблю, пабудавалі тры масты.

У апошнія годы акрамя двух школ (у Гулевічах і Жыліхаве) памяшканьня сельсавету, сіламі сялян пабудаваны два пажарныя хлявы, закуплена пажарная машына. у Выгодзе—пабудавана грамадзкая кузьня.

Вечарамі, ля радыё.

Вялікае здарэньне адбылося ў Жыліхаве, калі прывезьлі **радыё-прыёмнік,** устанавілі радыё-антэну.

— Сёньня, грамадзяне, хадзем слухаць Менск!—гаварылі комсамольцы, бегаючы па хатах.

— Як гэта слухаць Менск?—дзівіліся сяляне.

Спачатку прышла адна моладзь. Потым к вечару сельсавет быў поўны ня толькі жыліхаўцамі, але і сялянамі з ваколічных вёсак.

— Гэта-ж «грамахвон!» — тлумачыў стары Максіменя, чуўшы калісьці грамафонавыя гукі з вакон панскага маёнтку.

— Які грамафон, гэта-ж гучна-гаварыцель!—папраўлялі старога.

Кожны вечар сяляне «прападалі» ля радыё. Яны нават чулі прамовы нямецкай, французскай дэлегацый, прыяжджаючых к нам на Кастрычнікавае сьвята.

— Бачыце, на бальшавікоў зубы точуць—але прыяжджаюць...

— Гэта-ж рабочыя.

Завязалася гутарка. Комсамольцы заўсёды скарыстоўвалі такія моманты для агітацыі за вайсковы гурток, за ТСА-Авіяхіму.

З 16 шлюбаў—13 чырвоных.

Павольна, але цяпер ужо прыкметна робіць Кастрычнік рэволюцыю і ў сялянскім быту.

Калі ўвойдзеце ў хату якога небудзь селяніна—грамадзкага працаўніка,— кінецца ў вочы спачатку пярэдні кут.

Тут побач з іконамі, ручнікамі вышытымі кветкамі і конікамі, вы знойдзеце і плякат аб Чамбэрлене, аб ашчаднай касе, пазыцы індустрыялізацыі. Побач з бурым тварам богамацеры—партрэт Леніна, Чарвякова, лёзунгі.

Часта гледзячы на пасівелую царкву, што стаіць ўжо некалькі год пад замком—сяляне гавораць.

— Трэба лазьню зрабіць з гэтых дошак. Ходзяць старыя маліцца ў Семежава, навошта яна стаіць?

Моладзь зусім ня ходзіць маліцца. У мінулым годзе,—расказвалі людзі,—дык на споведзь усяго 10 баб пайшло.

Год за годам памяншаюцца царкоўныя шлюбы. **Калі ў мінулым годзе з 33 шлюбаў было зарэгістравана 13 чырвоных, дык у гэтым годзе з 16 шлюбаў 13 маладых пар спраўлялі шлюбы па новаму.** Праўда, нявесткі і дагэтуль ня кідаюць вянок з шлюбных беласьнежных кветак, што так упрыгожваюць дзявочыя твары.

Звычайна шлюбы праводзяцца так: гармонік уперадзе, у сярэдзіне маладыя, за імі сяляне. Ідуць у сельсавет. Там партыйцы трымаюць прамовы. А калі ня будзеш трымаць прамовы—расказаў старшыня—будуць скардзіцца.

—Няўжо наш шлюб горшы за другі?— З сельсавету потым ідуць на вячорку.

Той факт, што разводзяцца больш з «царкоўных»—гаворыць аб тым, што, чырвонашлюбаўцы жывуць добра. Есьць у Жыліхове два „фактычныя“ шлюбы— таксама жывуць добра. Тут няма месца бойкам п'яных мужаў, жывуць «палюбоўна».

Шмат яшчэ ў вёсцы і някультурнасьці. Лікпункты, якія працавалі ў гэтыя годы, выпускаючыя па 20-25 чалавек, значна зьменшылі няпісьменнасьць. Але маецца па сельсавету яшчэ 50 проц. няпісьменных. І дзякуючы цемнаце, карыстаюцца аўторытэтам знахары, шаптухі. Ходзяць бабы да іх з дзецьмі «перапалох качаць». Лічбы сьмертнасьці дзяцей па сельсавету яскрава гавораць аб дзеяньні гэтых «урачоў». У 1926 годзе з 91 маленькіх дзяўчынак і хлопчыкоў памерла 38. У гэтым годзе з нарадзіўшыхся 74 памёрла 25. Жыліхоўскія шаптухі **Галоўня Ксавера і Пілат Алеся** шмат нарабілі шкоды сялянам. Але і шмат сялян цяпер сьмяюцца над імі.

— Бачыце, калі захварэў дзед у Галоўні Ксаверы, дык павезла яго ў бальніцу! Ня верыць сама сваім зельлям!

Дзеці ходзяць у школу. Вучацца там на роднай беларускай мове. Нават ёсьць і маленькія вынаходцы. Адзін 12-гадовы хлапчук сам зрабіў вятрак. Маленькі гэты млын, а меле 4 пуды ў дзень, калі добры вецер. Павезьлі гэты млын на сельска-гаспадарчую выстаўку.

„Добрая ў нас улада“.

Да Кастрычнікавага сьвята рыхтуюцца асабліва комсамольскія сем'і. На вокны выразаюць чырвоныя фіранкі. Комсамольцы шыюць новыя кашулі, дзяўчаты—сукенкі. Рыхтуюць вячорку.

Выгодаўцы да Кастрычнікавага сьвята парашылі пакончыць з гразкімі балотамі ў вёсцы. Рэжуць дошкі. **Пракладаюць тратуары па ўсіх вуліцах.** Асабліва ўзварушыліся сяляне, калі чыталі маніфэст ЦВК ССР.

Жыліхоўскія сяляне шчыльна ахоўваюць сваю краіну, а гэта ў прымежных вёсках мае вялікае значэньне. Цікавы факт расказаў стары пра маленькага пастушка.

— Пасьціў пастушок каровы і авечкі. Падышоў да яго нейкі невядомы.—Ці ня ведаеш, браток, дзе тут хлеба знайсьці?

— Чаму-ж ня ведаю, у кожнай хаце ёсьць.

— А як-бы гэта праз мяжу ў Польшчу перайсьці?—нечакана запытаўся невядомы і паказаў малому 2 чырвонцы. Але пастушок не пакваліўся на гэтыя грошы. Нам многа чыталі партыйцы ў газэтах пра шпіёнаў ангельскіх, што хочуць напасьці на нашу краіну. Вось хлапчук і ўявіў у чым тут справа. Пакінуў чалавека, абяцаўшы прынесьці хлеба, а сам пабег да міліцыі. Чалавека схапілі. Той стралець пачаў, аказаўся, сапраўды, шпіён, ды які, гаварылі, шпіён! Расказвалі комсамольцы, вучыць будзе дзяржава гэтага хлапчука дармова, у якой школе ён сам захоча.

Мы ехалі міма саўхозу «Бараўкі».

— Сыры тут добрыя выпрабляюць,— тлумачыў дзед. Сыры—лепшыя па Беларусі лічацца. А раней тут маёнтак панскі быў.

— А што гэта за помнік?—запыталіся мы.

— А гэта-ж панскія касьцёлы. Іх тут шмат у нас каля маёнткаў.

Касьцёл стаяў на ўзгорку. Парамі зьбягалі па ўзгорку бярозкі, і здавалася быццам застылі яны ў залатых краналінах ня скончыўшы старадаўнія скокі.

— Гавораць, бараўскія рабочыя лазьню з касьцёлу будаваць будуць.

— А навошта ён вочы мазоліць?

Стары ўхмыльнуўся ў вус і бліснуў вачыма.

— Праўда, толькі вочы мазоліць.

Алеся Сучкова.

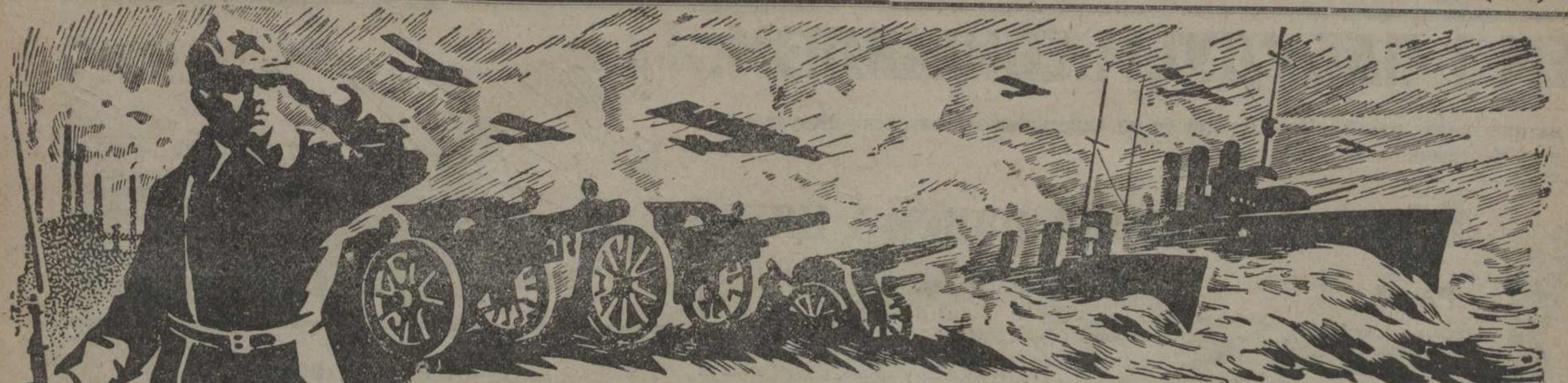

ЧЫРВОНАЯ АРМІЯ НА ВАРЦЕ КАСТРЫЧНІКА.

У бойках.

Перадышка, атрымавая Савецкай Расіяй, дзякуючы заключэньню Брэскага міру, была вельмі кароткай. Не пасьпела Савецкая ўлада прыступіць як належыць да організацыі і ўмацненьня новай улады, як грамадзянская вайна абрушылася на яе плечы.

На Кубані супроць улады Саветаў паўстае рэакцыйнае казачае афіцэрства і афіцэрства старой арміі. Адыходзіць ад цэнтральнай Расіі і хлебная Украіна, дзе эсэра-меншавіцкую ўладу (організаючую спачатку ўладу Украінскай рады) скідаюць потым немцы на чале з гэтманам Скарападзкім.

На Доне, пад скрыдламі той-жа нямецкай ваеншчыны, скідаецца ўлада саветаў і ствараецца ўлада Данской казацкай акругі з генэралам Красновым.

Разам з гэтым, у шэрагу месц і ўнутры Расіі ўспыхваюць белагвардыйскія паўстаньні: у Мурмане, Рыбінску, Яраслаўлі, організаваныя Англіяй, Францыяй і інш., эсэрамі на чале з Савінкавым.

Уздымаюць паўстаньне і левыя эсэры, у чэрвені організуючы бунт у Маскве.

Японцы захопліваюць Уладзівасток, прыкрываючыся запрашаньнем іх эсэра-меншавіцкім ўрадам, англічане захопліваюць Архангельск, Баку. У Грузіі, пры дапамозе нямецкіх войскаў організуецца меншавіцкая рэспубліка.

У маі і чэрвені, адначасова ў розных месцах Сібірскай чыгункі,—узьнялі паўстаньне чэха-славакі, якія потым занялі ўсю Сібір і Паволжа.

У Самары, Уфе, Омску яны організоўвалі свае ўрады з мясцовых варожых савецкай уладзе сіл, з эсэраў-меншавікоў. У лістападзе 18 году гэты ўрад быў скінуты Калчаком.

Савецкая ўлада на белы тэрор адказвае чырвоным тэрорам.

Організуецца Чырвоная армія на клясавай аснове, толькі з рабочых і сялян.

Комуністычная партыя, якая стаяла на чале абароны краіны, тысячамі мабілізуе сваіх членаў на фронт, у самыя небясьпечныя, адказныя месцы. Прафсаюзы таксама не адстаюць ад партыі.

Грамадзянская вайна ня скончылась 18 годам. 19-ты год—быў самы цяжкі. У гэтым годзе складаліся асноўныя белагвардзейскія арміі: армія паўднёвага фронту пад кіраўніцтвам Дзянікіна і армія ўсходняга фронту—з Калчаком. У гэтым годзе, на паўночна-заходнім фронце 2 разы наступае Юдзеніч, пагражаючы Піцеру.

Цяжкае ўнутранае становішча шырока скарыстоўвалі нашы ворагі для бунтаў і паўстаньняў унутры краіны.

Канец 19-га году зьявіўся пачаткам канца белагвардзейшчыны. Пад ударамі Чырвонай арміі, у шэрагі якой і партыя і комсамол і профсаюзы ўлівалі тысячы новых барацьбітоў,—здрыгануўся і паў генэрал Юдзеніч. У восень пачалося адступленьне Калчака і ў лістападзе ён быў арыштаваны ніжняўдзінскімі чырвонымі партызанамі.

Хутка пакончыць з Врангелем не ўдалося таму, што ў гэты-ж час імпэрыялістымі была прадпрынята яшчэ новая спроба нападзеньня на Савецкую Расію. Стараючыся дапамагчы Врангелю і адцягнуць ад яго сілы Чырвонай арміі, Англія і Францыя для гэтай мэты скарыстоўваюць Польшчу.

Пачалася вайна з Польшай. І ў выніку вялікіх боек з Польшчай—у канцы 20 году, быў заключаны мір. Да гэтага часу быў ліквідаваны і Врангель.

Трохгадовая грамадзянская вайна з яе нячуванымі ахвярамі скончылася поўнай ваеннай перамогай.

Першай і важнейшай прычынай нашага посьпеху было тое, што паміж рабочай клясай і сьлянствам у барацьбе за Савецкую ўладу яшчэ да Кастрычніка — склаўся моцны саюз.

Савецкая ўлада—ёсьць сапраўды ўлада рэволюцыйнай клясы, дыктатуры пролетарыяту. Гэта другая ўмова перамогі. І трэцяя ўмова перамогі была ў тым, што на чале рабочае клясы, на чале сялян і рабочых Расіі—стаяла выпрабаваная ў трох рэволюцыях бальшавіцкая партыя з яе правадыром Леніным. Справе Савецкай улады дапамагалі і пралетарыі іншых краін, перашкаджаючы сваім урадам у нападзе на нас.

Тое самае было і ў тылу: сяляне і рабочыя ўздымалі паўстаньні, ішлі ў партызанскія атрады, адцягваючы на сябе шмат сіл і тым паслабялі фронт.

10 год ужо існуе Савецкая ўлада.

Для далейшых боек з імпэрыялістымі — будзем помніць урокі грамадзянскай вайны.

Чырвоная армія да дзесяцігодзьдзя.

Чырвоная армія будавалася на зусім новых пачатках: у яе маглі паступаць толькі працоўныя; стварыўся новы камандны склад з рабочых і сялян; абучэньне і выхаваньне чырвонаармейцаў было асноўна на социялістычнай адукацыі; часьці Чырвонай арміі былі цесна зьвязаны з усімі працоўнымі масамі.

Каманды склад арміі больш, чым на палову, складаецца з членаў комуністычнай партыі. Разам з тым, у шэрагах арміі працуюць тыя былыя афіцэры, якія былі праверамы ў агні грамадзянскай вайны і сталі адданымі Савецкай уладзе.

Строга падбіраецца склад і ў нашых ваенных школах, якія рыхтуюць камандзіраў Чырвонай арміі.

Чатыры апошнія выпускі далі 75 проц. членаў партыі і ЎсеЛКСМ. У Акадэміі і іншых вышэйшых ваенных навучальных установах 85 проц.—актыўныя ўдзельнікі грамадзянскай вайны.

Цалкам перайсьці на міліцыйную сыстэму мы ня можам, затым што нас абкружаюць да зубоў узброеныя капіталістычныя дзяржавы. Аднак, тэрыторыяльныя часьці ўжо зараз складаюць аснову ўзброеных сіл Савецкага Саюзу. Кадравая армія складае сілу для прыкрыцьця, неабходную для разгортваньня тэрыторыяльных частак на выпадак вайны.

У будучай вайне яны зьявяцца той масавай сілай, якая будзе весьці вайну з мільённымі арміямі ворага на палёх змаганьня.

Наша тэхніка, у параўнаньні з перадавымі капіталістычнымі краінамі, вядома, слабейшая. Але мы маем агромністую перавагу перад капіталістымі—організаваную народную гаспадарку. Акрамя таго, нам удалося адбудаваць ваенную прамысловасьць. Нам удалося палепшыць некаторыя сыстэмы агнястрэльнага аружжа.

Апошні год яшчэ цясьней зьяднаў працоўных з Чырвонай арміяй. Рост ваенных гурткоў, выхады ў ваенныя лягеры і шырокі ўдзел рабоча-сялянскіх батальёнаў у манэўрах гаворыць за тое, што за Чырвонай арміяй цеснай сьцяною стаяць мільённыя масы. У 10-годзьдзе Кастрычніка мы можам даць клятву, што канчатковую перамогу мы заваюем.

В. Левічаў,

Легіёнэры.

(З грамадзянскай вайны).

Маленькая, абсаджаная высокімі таполямі і абклееная рознакалёрнымі плякатамі, станцыя.

Па засыпанай шалупіньнем ад гарбузікаў пляцформе, блытаюцца сумуючыя людзі.

Супроць станцыі ўрос у рэйкі доўгі састаў без паравозу з гірляндамі церпялівых пасажыраў на стрэхах.

Цягнік—з палоннымі легіёнэрамі, зморанымі, у блакітных шапачках—конфэдэратках.

Каля вагонаў—група: пара чырвонаармейцаў, высокі валавокі грузін, чыгуначнік, надта вымазаны машынным маслам і заліхвацкі матрос. Матрос пушчае ў ход лаянку:

— Бач якія распрапаны, яйка і млека захацелі... ня прывыклі да хлеба?

Палонныя зьдзіўлены.

— Але мы тылько чтэры дні былі на войне..

— Чатыры дні? А хто масты ўзрываў, хто старыкам барады пазрэзваў?

— Ды ўжо вядома!—дадаў чырвонаармеец—не па правілах наступілі!

— За штаны!—ня сьціхаў матрос—душу прадалі, за мундзір з пагонамі капітал абараняць пайшлі!

— Але мы!—заблёкаталі палонныя,—зусім ня хцэм ваёваць!

— Ня хочаце, а ваюеце... на пролетарыя вайною ідзеце!

У іх!—сказаў чыгуначнік—краіна капітальная, што ні слова, дык пан, панская краіна, а беднаму чалавеку ня дыхнуць.

Палонныя ўхмыльнуліся.

— То мы розумем. У нас юж тры месявы ў Варшаве о...ого-го!

— Рэволюцыя—насторожана запытаў чыгуначнік,

— Но так, але-ж ня можна вшыстко зразу... жэ хто буржуй, жэ піе крэў... жэ о...ого-го!

— Разумеюць!—з радасным зьдзіўленьнем павярнуўся чырвонаармеец,—чуеце вы, скінулі-б сваіх паноў!

— А но... о... ого-го!

— Куды там!—павесялелі стаячыя ля вагонаў, сапраўдныя бальшавікі!

— Э о!—забасіў валавокі грузін—твая плэн прышла, твая знает тэрнацанал!

— Не!—заматалі галовамі палонныя,—у нас сьпяваем: „яшчэ польска ня згінэла“.

— Гэта нэ тэрнацанал... тэрнацанал паеш: „Гэта будэт паслэдны... мы нэ паеш гэта будэ, мы паеш—гэта ест... гэта ест паслэдны вайна. Мыр нужна для вэс мыр... Што-б наканэц быў ужо канэц, понал, крычы ўра!

Усе і палякі крычалі „ура“.

Народу ў вагонах прыбавілася. Прышоў туды загадчык з агітпункту, направіў пэнснэ, падняў руку і ўсе запелі „Інтэрнацыянал“. Легіёнэры таксама сьпявалі.

А. Мітніцкі.

Навучыліся ўладаць вінтоўкаю.

(Вульскі раён, Полаччына).

У Вобальскім сельсавеце маецца ячэйка комсамолу, якая налічвае 90 асоб.

Гэтыя комсамольцы вельмі зацікавіліся ваеннай справай, але вывучаць яе на практыцы ня было магчымасьці. Гэтаму было прычынай недахоп сродкаў.

І вось, каб надзарабіць крыху грошай, нашы комсамольцы, дагаварыўшыся з партыйцамі і беспартыйнай моладзьдзю, наладзілі «нядзельнік».

На гэтым «нядзельніку» зарабілі мы 50 рублёў, за якія купілі вучэбную вінтоўку і іншыя прылады. Якраз к гэтаму часу прыехалі у водпуск адзін камандзір і лётчык. Комсамольцы папрасілі іх, каб яны ўзяліся кіраваць працай ваеннага гуртка. Адпускнікі гэтую прапанову сустрэлі з вялікай прыхільнасьцю. Імі спачатку былі прачытаны лекцыі аб нашай Чырвонай арміі і флёце, а потым пачаліся практычныя заняткі на вывучэньні вінтоўкі, працівагазу і г. д.

Адносіны комсамольцаў і ўсёй беспартыйнай моладзі да вайсковых заняткаў вельмі добрыя. Зацікаўленасьць да ўразуменьня вайсковых пытаньняў надзвычайна вялікая.

Дзякуючы нашым адпускнікам, мы зможам сябе добра ваенізаваць.

П. Сачылка.

Праходзім курс ваенізацыі.

(Ячэйка ЛКСМБ Менскага рабфаку).

У нас на рабфаку ваенізацыя праводзіцца з посьпехам. Усе комсамольцы, якіх налічваецца больш 50 проц. усіх студэнтаў рабфаку, актыўна прымаюць удзел у ваенізацыі.

Акрамя таго, што ў нас праходзіцца ваенізацыя, як абавязковы прадмет, які ідзе поруч з іншымі прадметамі, праводзяцца і па-за школьныя заняткі.

Нядаўна адбыліся манэўры, у якіх прыняло ўдзел 216 комсамольцаў-рабфакаўцаў. Манэўры далі добрыя вынікі, яны паказалі падрыхтаванасьць нашых комсамольцаў.

У сучасны момант наладжваецца сувязь з шэфамі—сапёрным эскадронам. У хуткім часе для чырвонаармейцаў сапёрнага эскадрону будуць чытацца лекцыі па розных пытаньнях грамадзкага жыцьця.

Трэба спадзявацца, што нашы комсамольцы, пры дапамозе падшэфнага эскадрону, з посьпехам пройдуць курс ваенізацыі.

С. Баранаў.

Рабочая рота.

(Фабрыка «Дняпроўская Мануфактура», Аршаншчына).

У нас на фабрыцы організавалася рабочая рота. Налічвае яна ў сваіх шэрагах ужо 180 чалавек. З старых рабочых уцягнута ў яе 5 чалавек. Кожную суботу рэгулярна адбываюцца заняткі. Камандзірамі гэтай роты выкарыстаны комсамольцы-пераменьнікі.

Да Кастрычнікавай рэволюцыі рабочая рота сумесна з колектывам КСМ рыхтуе інсцэніроўку „Узяцьце Крэмлю“.

Язэп.

Міжнародны агляд.

На парозе вялікага дзесяцігодзьдзя.

Крызіс капіталістычнай сыстэмы.—Супярэчнасьці між імпэрыялістымі паглыбляюцца.—Эўропа напярэдадні новай вайны.—Пашырэньне нацыянальнага руху ў калёніях.—СССР—авангард сусьветнай рэволюцыі.

Заняпад капіталістычнай гаспадаркі.

На парозе дзесятай гадавіны Кастрычнікавае рэволюцыі, мы павінны сябе запытаць: у якім становішчы знаходзіцца зараз сусьветная рэволюцыя? Ці моцна трымаецца капіталізм?

Адказ на гэтыя запытаньні будзе наступны. Капіталістычныя краіны, як раней, гэтак і зараз перажываюць вялікі і глыбокі заняпад.

Але крызіс сусьветнага капіталізму цяпер разьвіваецца інакш, чым некалькі год назад.

Раней рэволюцыйныя сілы, якія разьдзіралі на часткі капіталізм, былі згрупаваны ў Заходняй Эўропе

Зараз-жа Эўропа перажывае частковую і часовую стабілізацыю, узмацненьне капіталістычнае гаспадаркі.

Аднак гэта не азначае, што капіталізм узмацняецца.

Калі Эўропа крыху залапіла свае дзіркі, калі яна паднялася на шэраг ступеняў вышэй, дык гэта ўсё-ж такі не азначае, што капіталістычны крызіс зьнішчаны.

Тая роўнавага, якая парушана сусьветнай вайною—больш ня зьвернецца.

Крызіс капіталістычнае сыстэмы ідзе зараз у іншых формах, і з другога боку.

Кітайская рэволюцыя, з удзелам у ёй шматмільённых мас, пасьпяховае будаўніцтва социялізму ў нас—вось галоўныя кліны, якія ўбіты ў цела буржуазнае гаспадаркі.

Вось з якога боку наступае крызіс, які бязьлітасна руйнуе капіталізм.

Крызіс сусьветнай гаспадаркі прадаўжаецца ня гледзячы на тое, што буржуазіі ўдалося, дзе-ні-дзе наладзіць часова некаторыя галіны гаспадаркі.

Чым тлумачыцца заняпад капіталізму?

Тым, што сусьветная прамысловасьць за час вайны значна пашырылася.

Было пабудавана шмат новых фабрык і заводаў, уведзены новыя ўдасканаленыя машыны, між тым, як колькасьць рынкаў збыту значна зьменшылася.

Пакупацельная здольнасьць абяднелых пасьля вайны мас стала куды ніжэйшай.

Калі да ўсяго гэтага яшчэ дадаць і тое, што ва ўсіх калёніяльных краінах разьвілася свая прамысловасьць, якая пачала здавальняць некаторую частку запатрабаваньняў насельніцтва, дык для нас будзе зусім зразумелым, наколькі вялікія цяжкасьці перажываюць капіталістычныя дзяржавы.

Рост супярэчнасьцяў між капіталістычнымі краінамі.

Акрамя таго, што капіталізм знаходзіцца ў вялізнай дрыгве, з якой ніколі яму ня выйсьці.

Акрамя таго, што капіталістычная гаспадарка наогул перажывае вялікі крызіс.

Разам з усім гэтым, мы бачым і тыя вялізарныя супярэчнасьці, якія існуюць паміж буржуазнымі краінамі.

Калі першы пасьляваенны пэрыод быў пэрыодам барацьбы дзяржаў за голы факт свайго існаваньня; за аднаўленьне больш-менш нормальнага жыцьця,—дык у сучасны момант мы знаходзімся ў пэрыодзе самай вострай барацьбы за рынкі.

Пашыраная капіталістычная вытворчасьць патрабуе больш месца для распаўсюджаньня сваіх вырабаў.

Адсюль, барацьба за рынкі, барацьба за заўладаньне новымі тэрыторыямі, новымі крыніцамі капіталістычнае важывы.

На сваім шляху сусьветны імпэрыялізм упіраецца ў Савецкі Саюз, у якім бачыць вялізарны рынак для збыту сваіх тавараў, і ў паўднёвыя краіны.

Бо што азначае барацьба за новыя рынкі?

Гэта ёсьць, у сучасных умовах, пытаньне, зьвязанае з СССР і Азіяй.

Толькі тут, на агромністых прасторах, з вялізарнымі прыроднымі багацьцямі, дзе жыве большая палова людзей усёй земнай кулі, толькі на раўнінах СССР, Індыі Кітаю, імпэрыялістыя маглі-б знайсьці новыя рынкі для збыту сваіх тавараў.

Але ні Кітай, ні Індыя ні тым больш Савецкі Саюз ня могуць стаць тым, чым жадае іх зрабіць сусьветны імпэрыялізм.

Аднак, імпэрыялістыя не перастаюць марыць аб новым перадзеле земнай кулі, аб тым, каму з сусьветных катаў прыдзецца ўладаць лепшай тэрыторыяй.

Рынкі і іх набыцьцё, гэта самае балючае пытаньне сучаснага імпэрыялізму.

Экономічная барацьба між Амэрыкай і Англіяй.

За час імпэрыялістычнай вайны, Амэрыка зрабілася самай буйнай прамысловай краінай.

Цікава адзначыць той факт, што капіталістычныя дзяржавы, занятыя вайной, ня мелі мажлівасьці здавальняць свае калёніі таварамі ў былых разьмерах.

А між тым, калёніі мелі вострую патрэбу ў фабрычна-заводзкіх вырабах.

Гэту патрэбу калёній у таварах і пачала здавальняць Амэрыка, увозячы туды продукты сваёй прамысловасьці.

Капітал Амэрыкі пачаў усюды выціскаць эўропэйскі капітал.

Ангельскія калёніі, у якіх жыве больш 400 мільёнаў насельніцтва, пакрысе пачалі пераходзіць пад уплыў амэрыканскага капіталу.

Параўнаньне сучасных дадзеных з даваеннымі гаворыць за тое, што Злучаныя Штаты Паўночнае Амэрыкі ўпарта выціскаюць Англію з буйнейшых рынкаў збыту.

Возьмем, напрыклад, Кітай.

Да вайны Англія ўвозіла каля паловы ўсяго імпорту (увозу) Кітаю, а Злучаныя Штаты усяго ў процантаў.

У 1923 годзе Англія ўвозіла ў Кітай толькі 13 проц., Злучаныя-ж Штаты ня 6 проц., а 16 процантаў усяго ўвозу Кітаю.

(Працяг глядзі на 9-ай стар).

ТАМ, ДЗЕ БУДЗЕ КАСТРЫЧНІК.

Кастрычнік паскорыў ход разьвіцьця комуністычных саюзаў моладзі на Захадзе.—Комсамол у Эўропе вядзе барацьбу супроць мілітарызму, супроць імпэрыялізму.

АХОВА ЗАВАЁЎ КАСТРЫЧНІКА, АХОВА САВЕЦКАГА САЮЗУ,—ВОСЬ ЗА ШТО ВЯДЗЕ БАРАЦЬБУ КОМСАМОЛ НА ЗАХАДЗЕ Ў ЦЯПЕРАШНІ ЧАС.

Францыя.

Кастрычнік—нацыянальнае сьвята.

Гэта было 10 год назад. Мне было 16 год. Я працаваў на мэханічным заводзе Монэ ў Ліоне. Быў членам соцыялістычнага саюзу моладзі.

Калі ва Францыі дзведаліся аб тым, што ў Расіі адбылася рэволюцыя, буржуазн. друк закрычэў аб «здрадвіцтве», аб тым, што Расія, наперакор дадзеным ёю абавязацельствам, адмаўляецца супрацоўнічаць з саюзьнікамі. На абывата́ляў гэтыя паведамленьні зрабілі вялікае ўражаньне. Але мы зразумелі, што ў Расіі **здарылася тое, чаго дамагаўся міжнародны пролетарыят у працягу многіх дзесяткаў год.**

Да Кастрычнікавай рэволюцыі ў нашай краіне амаль ня існавала юнацкага руху. Асобныя соцыялістычныя групы моладзі налічвалі нязначную колькасьць членаў.

Але Кастрычнік моцна адбіўся на юнацкім руху Францыі.

Комсамол, створаны ў 1919 годзе, налічвае 14 тысяч членаў.

Мы змагаемся за Кастрычнік. Мы ў штодзённай барацьбе за масы працоўнай моладзі выкарыстоўваем вопыт комсамолу Савецкага Саюзу—дзецішча Кастрычніка.

Сваім нацыянальным сьвятам мы прызналі ня 14 ліпеня—дзень «сапраўдных» французаў, а 7 лістапада—дзень міжнароднага рэволюцыйнага руху.

У провінцыі Парыжу ёсьць невялікі горад Эўры. У гэтым горадзе самакіраўніцтва складаецца ў большасьці з комуністых і соцыялістых. Нам удалося правесьці мясцовы закон у гэтым горадзе, па якому нацыянальным сьвятам зьяўляецца 7 лістапада.

Рыхтаваліся загадзя.

Да 10-годзьдзя Кастрычніка комсамол Францыі пачаў рыхтавацца загадзя. Месяц таму назад усе комсамольскія ячэйкі організавалі гурткі па вывучэньні гісторыі Кастрычнікавай рэволюцыі.

Уся барацьба францускага комсамолу за апошнія часы заключаецца ў абароне Савецкага Саюзу.

Дзень 7 лістапада мы будзем сьвяткаваць ва ўсёй Францыі.

Член ЦК КСМ Францыі
Круаза.

Аб слупе, які быў нацёрты мылам, і аб барацьбе за сусьветны Кастрычнік.

Прайшоў Кастрычнік у Расіі. Усьлед за ім віхор рэволюцыйнай стыхіі пранёсься па Эўропе.

Малюнак з амэрыканскай комсамольскай газэты.

— Рэволюцыя ў Аўстрыі!
— У Нямеччыне!
— Савецкая рэспубліка ў Вэнгрыі.

На моладзь Захаду Кастрычнікавая рэволюцыя зрабіла значны ўплыў.

Ствараюцца комуністычныя саюзы моладзі. Заходнія таварышы пачынаюць вывучаць расійскую мову. Яны хочуць вучыцца рэволюцыйному вопыту на мове краіны, дзе адбыўся Кастрычнік. Завязваецца братэрская сувязь між комсамолам Захаду і Савецкай Расіяй.

На Каме, далёка ад чыгункі, сярод лясоў і ўзгоркаў закінута сяло Каракуліна.

І вось каракулінскія комсамольцы пішуць ліст—куды-б вы думалі?—**ва Францыю! у Парыж!**

«Паведамеце нам, браткі французы, як вы працуеце, ці дасканала выконваеце заветы Леніна»...

І французскія комсамольцы сьпяшаюцца адказаць. З Сэн-Прыеста, акругі, Дардон у Каракуліна прыбывае ліст.

«Дарагія таварышы! У нас невялічкая ячэйка. Усяго 11 чалавек. Мы помнім заветы Леніна. Вось зараз набор у армію. Двое комсамольцаў адзелі шэра-блакітныя шынелі. Зразумела, яны могуць стаць дызэртырамі. Але навошта? Яны пайшлі ў армію, каб навучыцца трымаць вінтоўку ў руках, каб агітаваць салдат і у выпадку патрэбнасьці, заклікаць іх стаць пад чырвоныя сьцягі рэволюцыі!»

Значыць жыве Кастрычнік на Захадзе!

У мінулым годзе вісельнік Ляпчаў у Баўгарыі, у часе МЮД'у, разагнаў комсамол А ў дзень 7 лістапада па ўсёй краіне ў вёсках і сёлах зьявіліся чырвоныя сьцягі! На сьценах дамоў, на парканах,

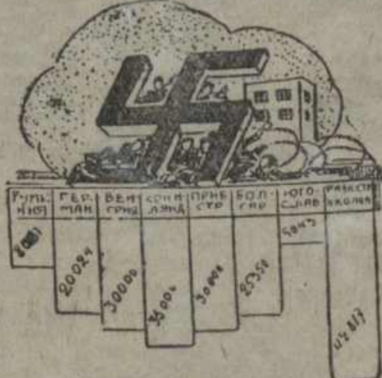

Дыяграма ліку арыштаваных працоўных у розных краёх.

на дрэвах у лесе зьявіліся лятучкі, прыклееныя невядомай рукой...

Нельга задушыць комсамол!

«Хацелі зрабіць чурбанамі».

Пішуць нямецкія комсамольцы з Брандэнбургу нам у Маскву на фабрыку—«Красный Богатырь».

Расказваюць аб сваім жыцьці.

«Нас хацелі 2-га кастрычніка выстраіць шпалерамі. Нас хацелі зрабіць чурбанамі, хацелі прымусіць дзіка крычаць «хох» (ура), але мы не згадзіліся прывітаць слугу Вільгэльма Гіндэнбурга. Мы не прызнаем такіх сьвятаў, як дні нараджэньня іменітых людзей. **Наша сьвята—7-га лістапада.** Мы будзем сьвяткаваць гэты дзень».

Як расстрэльвалі... сьцяг.

Быў выпадак у Трыесьце (у Італіі). На акраіне гораду ў рабочым квартале неспадзявана на тэлеграфным дроце зьявілася чырвонае палотнішча. Паліцэйскія кінуліся да слупа, каб сарваць чырвоны сьцяг. Але спроба паліцэйскіх, узьлезьці на слуп не ўдалася—**слуп быў нацёрты мылам...**

Быў выклікан прэфэкт паліцыі, які даў загад расстраляць сьцяг. А натоўпы рабочых зьбіраліся вакол ачэпленага паліцыяй кварталу.

Рабочы Трыест сьвяткаваў Кастрычнік.

Віноўнікі ўрачыстасьці хутка былі злоўлены. 40 комсамольцаў Трыесту былі сасланы на далёкую выспу Пантэлерыя, што ляжыць паміж Сіцыліяй і Паўночнай Афрыкай.

Барацьба за сусьветны Кастрычнік ідзе. Комсамол на Захадзе вядзе рабоча-сялянскую моладзь на барыкады гэтай барацьбы.

Сам. Чэрня.

У фашыоцкай Італіі.

Ваша перамога ўжо не за гарамі.

Чэха-Славакія.

Мы будзем біцца за Кастрычнік!

Чэха-Славакія — дзяржава маладая. Яна стварылася ў выніку імпэрыялістычнай вайны.

20 лютага 1920 г. пачаў сваю гісторыю чэха-славацкі комсамол, які зьявіўся ў выніку злучэньня ўсіх нацыянальных організацый.

Дарэчы, комсамол Чэха-Славакіі быў створаны ЗА 8 МЕСЯЦАЎ ДА СТВАРЭНЬНЯ КОМПАРТЫІ.

Прагля́даючы гісторыю нашага саюзу, успамінаючы асобныя моманты, я магу сказаць, што сапраўды комсамол вёў і вядзе агромністую работу па выхаваньні мас рабоча-сялянскай моладзі.

1920 г. французы пачалі перавозіць аружжа на дапамогу белапалякам. Хіба мы не паднялі кампанію, хіба не організавалі забастоўкі на транспарце? Мы рабілі ўсё з упэўненасьцю, што абараняем першую ў сьвеце дзяржаву рабочых і сялян.

Комсамол Чэха-Славакіі прымаў і прымае актыўны ўдзел.

У барацьбе супроць мілітарызму.

Мы дамагаемся зьменшэньня часу вайсковай службы салдат, мы агітуем у казармах.

1-га кастрычніка ў Чэха-Славакіі праводзіўся набор у армію. Мы павялі шырокую агітацыю сярод салдат. Раскідвалі лятучкі, раздавалі газэты, наладжвалі вечары. Можна сказаць з упэўненасьцю, што большая частка прызваных—70 тысяч—намі раз'агітаваны.

Наша работа дала сябе адчуць хутка. Калі ў Ашы навабранцы зьявіліся ў казарму, дык яны запелі „Інтэрнацыянал». Большасьць навабранцаў насіла чырвоныя кветкі.

У выпадку вайны мы ведаем, што нам рабіць.

Чэха-Славакія можа і ня ўдзельнічаць у непасрэдным нападзе на СССР, але мы не дапусьцім, каб праз нашу краіну перавозілі аружжа.

Моладзь СССР можа быць упэўнена—мы абаронім Кастрычнікаўскія заваёвы, мы будзем на сьмерць біцца за Кастрычнік!

ЧЛЕН ЦК КСМ ЧЭХА-СЛАВАКІІ.

Міжнародны агляд,

На парозе вялікага дзесяцігодзьдзя.

(Працяг)

Барацьба Амэрыкі і Японіі за Кітай.

У апошні час Японія скарыстоўвала Кітай і як рынак збыту сваіх тавараў і як месца для атрыманьня сыравіны для сваіх фабрык і заводаў. Японіі патрэбен Кітай, як база сырцу і як экономічны грунт для ўзмацненьня палітычнае моцы ў Паўднёвай Азіі.

Японскі імпэрыялізм імкнецца да таго, каб як найбольш атрымаць з Кітаю усяго таго, што павялічвае багацьце Японіі.

У той самы час, моцны амэрыканскі капіталізм, супроць сваёй волі, садзейнічае разьвіцьцю кітайскай прамысловасьці, пашырэньню чыгуначнага будаўніцтва.

І ўсё гэта робіцца з тэй мэтай, каб падняць гаспадарку Кітаю і вызваліць яго ад уплыву Японіі.

Карта сучаснае Эўропы.

Зусім недарэчна выглядае палітычная карта пасьляваеннае Эўропы.

Несправядлівасьці старых межаў паміж дзяржавамі, што дзялілі на часткі жывое цела народаў, зьявілася адною з галоўных прычын вялікае вайны.

Але пасьля сканчэньня вайны, дыплёматы дзяржаў—пераможніц перакроілі карту Эўропы на новы лад.

Было наробленa новых несправядлівасьцяў яшчэ больш, чым іх было раней.

У сучаснай Эўропе тэрыторыяльных спрэчак больш, чым у даваеннай.

Асаблівага характару ідзе барацьба між Англіяй і Францыяй.

Англія ня можа адмовіцца ад кіраўніцтва Эўропай, ад свайго на яе ўплыву.

Але на гэтым яе шляху стаіць Францыя, якая так сама прэтэндуе на ролю кіраўніцы. Кожная з гэтых дзьвюх дзяржаў організуе вакол сябя меншыя дзяржавы.

Ліга Нацый так сама скарыстоўваецца ў гэтым напрамку.

Покуль што ідзе патаемная барацьба між Англіяй і Францыяй.

Але ўсё гэта ёсьць частка гаручага матар'ялу, які можа хутка ўспыхнуць.

Барацьба за новыя тэрыторыі.

На апошнім пасяджэньні Лігі Нацый, французскія прадстаўнікі высунулі шэраг прапаноў.

Сутнасьць іх у тым, каб утварыць угавор між Эўропэйскімі дзяржавамі, які-б забясьпечваў існуючыя межы.

Сапраўды сэнс гэтых французскіх прапаноў зусім зразумелы.

Францыя імкнецца захаваць усё тое, што захапіла пасьля вайны сама, а таксама і тыя дзяржавы, з якімі яна мае хаўрус, як Польшча, Чэха-Славакія і Румынія.

З другога боку, гэта патрабуе таго, каб Нямеччына адмовілася ад барацьбы за тэрыторыі, якія пасьля вайны адышлі да Польшчы.

Вядома, Англіі гэткія прапановы не падабаюцца таму, што яна і надалей хоча скарыстоўваць Нямеччыну для нацiску на Францыю.

Які-ж выхад нашла Ліга з гэтых рознагалосьсяў?

Ліга дазволіла заключаць угаворы між асобнымі дзяржавамі з тым каб паступова іх аб'яднаць у агульны гарантыйны ўгавор.

Праўда, існуючыя ўгаворы аб'яднаць ня можна таму, што яны організаваны з мэтай новых захватаў, а ня з мэтай, якая вядзе да міру між народамі.

Напрыклад, саюз між Францыяй і Польшчай, Францыяй і Чэха-Славакіяй накіраваны супроць Нямеччыны.

Саюз між Польшчай і Румыніяй накіраваны супроць СССР і г. д.

Саюзы гэтыя больш здольны выклікаць вайну, чым забясьпечыць мір.

Але такі ўжо лёс усіх пастаноў Лігі Нацый.

Ліга Нацый ня здольна зраўнаваць тыя супярэчнасьці, якія існавалі, існуюць і будуць існаваць паміж капіталістычнымі дзяржавамі.

Эўропа як была, гэтак і застанецца клубком супярэчнасьцяў.

Дауэсізацыя Эўропы.

Калі пачалася сусьветная імпэрыялістычная вайна, Амэрыка засталася ў баку і толькі назірала за тым, як лілася кроў у народаў Эўропы, у імя інтарэсаў буржуазіі.

Вайна патрабавала вялізарную колькасьць новых тавараў і зброі, якіх не хапала ў Эўропе.

Амэрыка, у зьвязку з гэтым, пашырыла сваю вытворчасьць і зрабілася сусьветным дастаўнікам тавараў.

Амэрыка дастаўляла Эўропе ўсё, пачынаючы ад хлеба і канчаючы ваеннай зброяй.

Яна атрымала аграмадныя залатыя запасы, бо за свае тавары яна атрымлівала золатам.

Амэрыка хутка расплацілася з сваімі даваеннымі даўгамі і зрабіла амаль ня ўсе краіны Эўропы сваімі даўжнікамі.

Але пасьля таго, як ваенны пыл улёгся, пачалі падводзіць першыя вынікі.

Перад Амэрыкай паўстала пытаньне, якім чынам і ў які тэрмін Эўропа пакрые свае даўгі.

Агульная запазычанасьць Эўропы Амэрыцы раўняецца 25 мільярдам рублёў.

На гэтыя грошы нарастаюць вялізарныя процанты.

Паўстае пытаньне. У якой форме гэтая запазычанасьць будзе выплачвацца?

Як вядома, можна плаціць ці золатам, ці таварамі.

Але ні ў чым гэтым Амэрыка ня мае патрэбы. Яна мае ў сваіх сутарэньнях палову золата ўсяго сьвету. Яна зацікаўлена ў вывазе сваіх тавараў, а ня ў прывозе.

Ёсьць толькі адзін шлях выплаты даўгоў,—гэта перадача ў рукі „амэрыканскага дзядзькі“ усіх эўропэйскіх прадпрыемстваў.

Што і зрабіла Амэрыка з Нямеччынай (вядомы плян Дауэса), у апошнія часы з Польшчай і з шэрагам іншых невялікіх дзяржаў.

Аднак канчаткова пытаньне аб даўгох ня вырашана. Яно і надалей застанецца балячкай на целе капіталізму.

Рэволюцыйны рух у калёніях.

За апошнія гады падняўся на нячуваную вышыню рэволюцыйны рух у калёніях.

Яшчэ Ленін на зьезьдзе народаў Усходу казаў, што: **„соцыялістычная рэволюцыя ня будзе толькі і, галоўным чынам, барацьбой рэволюцыйных пролетараў у кожнай краіне супроць свае буржуазіі.**

Яна будзе барацьбой усіх прыгнечаных імпэрыялізмам калёній і краін супроць міжнароднага імпэрыялізму“.

Падзеі ў Кітаі, Індыі, Інданэзіі і іншых усходніх краінах, яскрава падкрэсьліваюць словы Ільліча.

Кітаец, індыец, рыф і друз бяруцца за аружжа.

Яны больш ня хочуць цярпець зьдзекаў і ўціску як ад свае́й, гэтак і ад замежнай буржуазіі.

Разьмер рэволюцыйнага руху такі вялікі і моцны, што ўтрымаць яго ня змогуць ніякія сілы.

Становішча міжнароднага пролетарыяту.

Крызіс капіталізму, абвастрэньне супярэчнасьцяў між капіталістычнымі дзяржавамі. нацыянальна-вызваленчы рух у калёніях. усё гэта разам вядзе да рэволюцыянізаваньня пролетарскіх шэрагаў.

Апошнія забастоўкі нямецкіх, гішпанскіх і амэрыканскіх вугляконаў.

Апошнія выбары ў самакіраўніцтвы ў Польшчы, Чэха-Славакіі і іншых краінах.

Падзеі ў Вене і гэтак далей. Усё гэта сьведчыць аб палявеньні пролетарыяту, аб тым, што сусьветная рэволюцыя жыве.

Буржуазны ўціск, беспрацоўе, дрэннае матар'яльнае становішча—прымушае рабочую клясу капіталістычных краін, станавіцца на шлях самасьвядомай клясавай барацьбы.

Комуністычны ўплыў мацнее і пашыраецца.

СССР—правадыр сусьветнае рэволюцыі.

Капіталізм руйнуецца ў той час, як Савецкі Саюз, пад дыктатурай пролетарыяту, з кожным годам мацнее.

Пад кіраўніцтвам комуністычнай партыі расьце гаспадарка СССР.

Культура пускае глыбокія карэньні ў масы.

Нацыянальныя народы знаходзяцца ў мірным сужыцьці і будуюць соцыялізм.

Гэта ўсё бачаць працоўныя капіталістычных краін. І калі яны пачнуць рабіць параўнаньне свайго становішча з становішчам працоўных СССР, дык іх погляд зьвяртаецца на Комінтэрн.

СССР—лепшы агітатар за комунізм, за сусьветную пролетарскую рэволюцыю.

Гэта прыводзіць да вар'яцтва міжнародную буржуазію.

Яна рыхтуецца наладзіць „крыжавы паход“ на СССР.

І нашым галоўным лёзунгам, на парозе вялікага дзесяцігодзьдзя павінен быць лёзунг:

— Усе, як адзін, супроць імпэрыялістычнае вайны на абарону заваёў Кастрычніка!

— Усе, як адзін, супроць капіталізму, за сусьветную рэволюцыю!

Ю. Бондар (Алёнін).

РАЦЫЯНАЛІЗУЕМ ВЫТВАРЧАСЬЦЬ! **ПАЛЯПШАЕМ С.-ГАСПАДАРКУ!**

1917— —1927

Чым дарагі нам Кастрычнік.

У грамадзянскай вайне, у барацьбе з сусьветнай контр-рэволюцыяй рабочая моладзь прымала непасрэдны ўдзел. Рабочай моладзі быў дарагі Кастрычнік, дарагі яго заваёвы. Кастрычнік адчыніў дзьверы лепшага жыцьця, якія хацела зачыніць уся гэта зграя, якая з усіх бакоў на працягу звыш трох год насядала на краіну Саветаў.

Колькі ідзе на беспрацоўных

Зараз, калі рабочая кляса ў хаўрусе з сялянствам і пад кіраўніцтвам партыі Леніна вышла пераможніцай, рабочая моладзь, крывёю якой у агні ўзброенай клясавай бойкі з капіталам палівалася зямля,—зараз яна ў поўнай меры скарыстоўвае ўсё тое, што даў ёй Кастрычнік.

Зараз яна мае поўныя палітычныя правы, бронь, 4-х і 6-ці гадзінны рабочы дзень пры аплаце, як за 8-мі гадзінны. Зараз яна мае ФЗВ, профшколы, профкурсы, ВШРМ, рабфакі, вячэрнія рабочыя ўнівэрсытэты. Зараз яна мае свае газэты, клюбы, фізкультарганізацыі і г. д. і г. д.

Працоўная моладзь удзельнічае ў рабоце саветаў, профсаюзаў, коопэрацыі,—наогул ва ўсіх тых організацыях пролетарыяту, якія існуюць на тэрыторыі СССР.

Вось чаму яна—рабочая моладзь так любіць сваю краіну — соцыялістычную бацькаўшчыну. Вось чаму яна прымае такі актыўны ўдзел ва ўсім гаспадарчым і культурным жыцьці краіны. Вось чаму яна праяўляе такую творчую энэргію ў справе рацыяналізацыі прамысловасьці, якую толькі можа праявіць прыкладны гаспадар у сваёй гаспадарцы.

Вечар майстраў і вучняў.

(Ячэйка ЛКСМБ саюзу будаўніцоў).

Растлумачэньне майстрам неабходнасьці правільнага абучэньня вучняў, асабліва калі перад намі стаяць задачы рацыяналізацыі вытворчасьці, маюць надзвычайна вялікае значэньне.

З гэтай мэтай экапомкамісіяй ячэйкі нядаўна праведзены **вечар спайкі вучняў з майстрамі.**

Да гэтага вечару быў організованы **конкурс на лепшага вучня** па аддзяленьнях: каменна-штукатурным і бэтонна-арматурным.

Першымі аказаліся вучні **Кунаўскі, Пясьняк і Манькоўскі,** якія зьяўляюцца прыкладам для ўсёй астатняй моладзі.

На самым вечары, дзе лепшыя вучні і іх майстры атрымалі прызы, выказвалася многа т. т., якія падкрэсьлівалі агромністую розьніцу паміж становішчам вучняў цяпер і да рэволюцыі. Майстры прыводзілі прыклады з свайго ўласнага абучэньня, абмяркоўвалі шляхі найлепшай пастаноўкі навучаньня моладзі кваліфікацыі і г. д.

Вечар прайшоў вельмі добра, і трэба спадзявацца, што падрыхтоўка кваліфікаванай зьмены дарослым рабочым будзе забясьпечана.

Каплан.

Малатарня перамагла цэп.

(Прапойск, Магілеўская акруга).

У Прапойску організавалася машыннае таварыства, у склад якога ўвайшлі 11 гаспадароў. Большасьць з іх—**комсамольцы—самастойныя гаспадары і дэмобілізаваныя чырвонаармейцы**.

Таварыства набыло сабе патрэбныя машыны. Работа закіпела. Скарыстоўваюць машыны як сябры таварыства, таксама і іншыя сяляне.

У таварыстве ёсьць добрая малатарня. Яна цэлую восень гудзе па сялянскіх гумнах, з надзвычайнай беражлівасьцю перавозіцца ад аднаго гаспадара к другому. І ўсё гэта робіцца з вялікай павагай і ўдзячнасьцю таварыству.

Раней сяляне малацілі ў большасьці цапамі. Такі спосаб малацьбы патрабаваў у 8 раз больш рабочай сілы ў параўнаньні з спосабам машынным. Зараз цапамі не малоцяць, а бяруць машыну ў таварыстве і ў два-тры дні ўсё збожжа ў клеці.

Комсамольская ячэйка ўзялася за большае ўцягненьне бедната ў машыннае таварыства.

М. Г.

Комсамольцы ў пашане.

Лейкава—старшыня вучнёўскай камісіі (гор. Рагачэў, лесазавод ім. Халтурына).

У часе апошняй перавыбарчай кампаніі ў завком нашага заводу абралі комсамолку **Лейкаву** і прызначылі яе на пасаду старшыні вучнёўскай камісіі.

Вялікай пашанай сярод моладзі і дарослых яна карыстаецца таму, што добра працуе на вытворчасьці, аб чым сьведчыць ня так даўно праведзены конкурс на лепшага вытворца, пасьля якога Лейкава атрымала **прыз.**

Комсамольцаў хоць і няма больш у завкоме, але затое ўсе яны папалі ў камісіі пры ім, праз актыўную працу у якіх шляхам увясеньня прапаноў аб паляпшэньні вытворчасьці, атрымалі вялікі аўтарытэт сярод рабочых. **Стаяноўскі.**

На соцыялістычнай будоўлі.

Рабочая моладзь Беларусі, як і ўсяго Савецкага Саюзу, упэўненая ў тым, што нашы дзяржаўныя прадпрыемствы сапраўды зьяўляюцца прадпрыемствамі пасьлядоўча-соцыялістычнага тыпу, што гаспадаром нашай прамысловасьці зьяўляецца сама рабочая кляса, кроўна зацікаўлена справай лепшай організацыі работы ў вытворчасьці, справай выкананьня дырэктыў партыі аб яе рацыяналізацыі.

Аб гэтай адданасьці справе паляпшэньня вытворчасьці сьведчаць тыя дзесяткі і сотні прапаноў моладзі аб зьнішчэньні недахопаў па сваіх прадпрыемствах, тыя конкурсы на лепшага маладога рабочага, вучня, ячэйку, лепш уцягнуўшую моладзь у вытворчае жыцьцё, тыя вечары вучняў і майстроў, сходы комсамольцаў-вытворцаў, якія маленькімі раўчакамі цякучымі з розных куткоў Беларусі, зьліваюцца ў адзін магутны паток рацыяналізацыі прамысловасьці.

Вось, у падцьвярджэньне вышэйсказанага, некалькі фактаў, аб якіх кожны дзень паведамляе нас сама моладзь:

— Ячэйка КСМ гуты «Праца» (Полацкая акруга) праводзіць конкурс на лепшага маладога рабочага і гультая.

У лік лепшых рабочых папаў малады электра-манцёр **Ягараў Уладзімер,** які ня мае ні аднаго прагулу, акуратна адносіцца да свае работы, заўжды дасягае задуманае мэты, інтарэсы вытворчасьці ставіць вышэй сваіх асабістых. **Ш. Я.**

— Па ініцыятыве ячэйкі Менскай абутковай фабрыкі былі праведзены вытворчыя нарады па аддзяленьнях, пасяджэньні якіх наведвалі амаль усе рабочыя, чаго ня было раней, калі гэтыя нарады праводзіліся ў агульнафабрычным парадку.

С.

— Да дзесяцігодзьдзя Кастрычніка на дражджавым заводзе «Пролетары» (Менск) будзе скончаны конкурс на лепшага вучня. Конкурсам цікавяцца ўсе рабочыя.

Вясёлы.

— Комсамольцы Віцебскай абутковай фабрыкі давялі да ведама адміністрацыі, што майстры пры кройцы тавару робяць брак. Зараз гэтага ўжо няма.

Таў.

— Дзякуючы комсамольцам пачалі работу вытворчыя нарады друкароў, нархарч і працколектыву дрэваапрацоўнікаў.

Ячэйкі гандальстрою, харчавікоў, аб'яднанай прафшколы правялі конкурсы на лепшага вучня.

Сярод комсамольцаў працколектыву «Мэталісты», друкароў, гарбароў і заводу «Беларусь» зусім зьнішчаны прагулы.

Левін.

— Ячэйка лесазаводу ў Жлобіне правяла некалькі сходаў комсамольцаў-вытворцаў, якія далі надзвычайна добрыя вынікі ў сэнсе большага ўцягненьня моладзі ў вытворчае жыцьцё. **Зрокаў.**

— На заводзе «Пролетары» (Аршаншчына) комсамольцы ўнесьлі прапанову аб скарыстаньні адкідаў сыравіны, што дало эканомію ў сумме **10.000** рублёў.

У.

— Віцебскія панчошніцы правялі агляд удзелу кожнага комсамольца ў вытворчым жыцьці, пасьля чаго яны (комсамольцы) атрымалі паказаньні аб зьнішчэньні тых недахопаў, якія за імі наглядаліся.

Ханіна.

Да гадавіны Кастрычніка Бабруйскі Акругком комсамолу праводзіць конкурс на лепшую комсамольскую ячэйку па яе гаспадарчай рабоце ў вытворчасьці.

У конкурсе ўдзельнічаюць **25** ячэек, яднаючых звыш **1500 чал.** моладзі.

Яндульскі.

І г. д. і г. д.

Вось той творчы энтузіязм на фронце соцыялістычнага будаўніцтва, якім ахоплены шырокія масы рабочай моладзі Беларусі.

Можна быць упэўненым, што творчыя здольнасьці маладых пролетарыяў на соцыялістычнай будоўлі ў другім дзесяцігодзьдзі пролетарскай дыктатуры прымуць яшчэ больш вялікія, яшчэ больш грандыёзныя разьмеры, што побач з іншым забясьпечвае посьпех будаўніцтва соцыялізму.

Пятровіч.

Жыцьця свайго мы ўладары.

Васемнаццаты год. Час імпэрыялістычнай вайны, год паўстаньняў, рэволюцыі запалілі земляробаў да нябывалай творчасьці, да ўпартай работы над паляпшаньнем свайго дабрабыту.

Кастрычнік выгнаў пана.

Цяпер батракі, бяднейшае сялянства, тыя ўцекачы, якіх фронт выгнаў з Віленскай губэрні, Гродненскага павету, і якія жылі па воўчы ў лесе, карміліся аднэй бульбай, што ноччу кралі з сялянскіх загонаў,—сталі гаспадарамі былшага маёнтку, стварылі комуну і далі імя ёй—імя маладога рэволюцыянэра, правадыра комуністычнага саюзу моладзі Карла Лібкнехта.

Энэргія і ўпартасьць.

І комунары з тэй энэргіяй, з якой Карл Лібкнехт у Нямеччыне змагаўся за соцыяльную рэволюцыю,—узяліся за адбудаваньне на палову разруйнованай гаспадаркі.

Зараз комуна налічвае 134 сябры.

Ёсьць партыйная ячэйка і комсамольская ячэйка. Гэтыя організацыі жывуць, радуюцца і хварэюць тым, чым жыве радуецца і хварэе комуна. Кожнае мерапрыемства гэтых ячэек—накіравана на паляпшаньне гаспадаркі комунараў.

С.-г. машыны на выстаўцы.

За невялікі час свайго існаваньня, комуна перанесла шмат гарасьцяў. Першыя гады яе існаваньня, з вялікай бадзёрасьцю і энэргічнасьцю комунараў паставілі гаспадарку на ногі.

Але насунулася чорная хмара, з Захаду, загрымелі белапольскія гарматы, комунары вымушаны былі пакідаць наседжанае гняздо, браць стрэльбу і ўлівацца ў шэрагі змучаных фронтам людзей і адыходзіць на ўсход з часткамі Чырвонай арміі. Гэта было ў 1920 годзе.

Панскія прыхільнікі, якія засталіся на месцы, увесь час былі ворагамі комуны. І ў 24 годзе, ў ноч, калі комунары адпачывалі пасьля дзённай працы, загарэлася абора з жывёлай... Удалося адратаваць толькі 2 каровы ды цёлку адну. А было ў комуне 70 кароў, 3 быкі, 150 авечак. Уся жывёла згарэла, засталіся дзеці комунараў без малака. **Але не згарэла воля і энэргія комунараў.**

Кожная бяда выклікала ў комунараў яшчэ больш энэргіі і ўпартасьці да барацьбы за лепшае існаваньне...

Тры кіты, на якіх трымаецца зямля.

Гаспадарка комуны мае 3 асноўныя галіны: **ральніцтва, агароднiцтва з садоўніцтвам, гадоўля жывёлы і пчалярства.** Вось тры кіты, на якіх трымаецца «комунарская зямля». Яшчэ гады тры таму назад, у комуне ўведзены 10 ціпольны севазварот і 4 асноўныя культуры—**жыта, авёс, бульба і канюшына**. Комуна мае свой крухмальны завод. Гэта дае магчымасьць з найбольшай карысьцю скарыстоўваць бульбу і з другога боку атрымоўваць шмат добрага ўгнаеньня—мэзгі.

У 25 годзе комуна ўпарта папрацавала і аднавіла сад плошчай ў 8 дзесяцін. У гэтым-жа садзе закладзена школа, якая ў сучасны момант налічвае да 10 тысяч штук сеянцаў.

Комуна мае ўсе неабходныя для працы машыны. Жняярка, касілка, конныя граблі, малатарня, трактар—усё гэта гадоў 6 таму назад было марамі для комунараў, а цяпер—уласнасьцю, цяпер карлаўцы—гаспадары гэтых машын, цяпер гэтыя машыны лібкнехтаўцы скарыстоўваюць іх для аднаўленьня зямлі.

Два «Фордзоны» вясной і летам поўзаюць па полі, падымаюць ральлю, а ўвосень—упрагаюцца ў малатарню і абмалочваюць збожжа.

Панскія палацы пастарэлі за часы адступленьняў і наступленьняў, над імі ўчынена многа злачынства. Комуна адпусьціла тысяч 20 грошай—**і палац аднавіўся, стаў такім-жа вясёлым, жыцьцярадасным, як і ўся комуна.**

«Цяжкая індустрыя».

Паравы млын з крупадзёркай і прасушкай, крухмальны завод—гэта **такая цяжкая Індустрыя комуны імя Карла Лібкнехта** Яна—жыватворчая крыніца для выздараўленьня сельскай гаспадаркі. Крухмальны завод дае ў год прыбытку каля 7 тысяч. А млын і больш таго. Апрача гэтага, у комуне працуе лесапільня, якая, праўда, задавальняе патрэбы толькі свае—рэжа дошкі для стрэх на скрынкі для яблыкаў і інш.

* * *

І радасна наведаць комуну ўлетку. Як толькі нясьмела сонца выгляне з-за небасхілу, комуна ажывае. Заспаныя канюхі гоняць з пашы коняй, дзяўчаткі здаёнкамі сьпяшаюцца даіць кароў. На кухні варыцца смачнае сьнеданьне. І калі гудок абудзіць дзень, выходзяць комунары на працу, адзін другога заахвочваюць і дзень праходзіць няпрыкметна. А ўвечары—газэтныя навіны, вясёлыя сьпевы комсамольцаў і комсамолак, заняткі ў вайсковым гуртку.

Комуна імя Карла Лібкнехта, Магілеўская акруга. **З. Гарошын.**

МЫ ДЗЕЦІ РЭВОЛЮЦЫІ--КАСТРЫЧНІКА СЫНЫ...

У школах і атрадах выхоўваецца бальшавіцкае пакаленьне.

Вайна ў начной цішы.

(Вёска Засьценкі, Лядиянскі раён, Аршанская акруга)

Амаль што ўсе піонэры ўлетку вадзілі коняй на начлег. На адным з сходаў атраду мы ухвалілі—скарыстаць начлег для пашырэньня піонэрскага ўплыву сярод неорганізаваных дзяцей.

... Было ўсё падрыхтавана: вывучылі гульні, сьпевы, падшукалі апаваданьні і інш. Як сонца зайшло, усе піонэры ехалі на конях на пасьбішча. Нават неорганізаваныя дзеці дазнаўшыся, што на начлезе будзе «нешта цікавае», сьпяшалі не адстаць ад піонэраў і раней ехалі на начлег.

У гэту ноч піонэры сумесна з дзяцьмі правялі ваенную гульню.—«Вайна чырвоных з белапалякамі». Дзеці адчувалі сябе сапраўднымі барацьбітамі, калі ў начной цішы разразаў паветра срэбраны бляск ад гаручай ракеты, а з-за кустаў трашчаў драўляны «кулямёт». Пасьля гульні піонэры чыталі апавяданьні, сьпявалі песьні і з вясёлым сьмехам разыходзіліся спаць.

Такіх начлегаў у нас было некалькі і яны прынесьлі вялікую карысьць у справе зьбліжэньня неорга-

нізаваных дзяцей з піонэрскім атрадам, зацікавалі вясковую дзетвару вывучэньнем вайсковай справы.

С. Мінін.

Мопраўскае заданьне выканалі з посьпехам.

(Мястэчка Ляды, Аршанская акруга).

Райбюро ЮП, бачачы, што Мопр'аўская праца ў мястэчку зусім занядала, ня зьбіраюцца сходы, літаратура Мопр'аўская не распаўсюджваецца, даўно былі вечары Мопр'у і г. д., парашыла вызначыць з гэтай галіны працы практычныя заданьні для піонэрскіх атрадаў—**«дапаможам ячэйцы Мопр'у ў яе працы»**.

За распрацоўку гэтага заданьня ўзяліся два піонэрскія атрады мястэчка. На рынках, на спэктаклях было праведзена некалькі кніжных лётарэй, у выніку чаго—распаўсюджана мопр'аўская літаратуры на 17 руб.

Піонэры малявалі дыяграмы аб колькасьці сяброў Мопр'у ў раёне, аб паступленьні сродкаў на карысьць палітзьняволеных. Праведзены гутаркі аб жыцьці і працы Сакко і Ванцэці, вывучаліся вершы, чыталіся мопр'аўскія апавяданьні.

Заданьне закончылі шырокім вечарам для сяброў Мопр'у, зьмест якога быў розпастойны і цікавы. **Падрыхтавалі піонэры добрую жывую Мопр'аўскую газэту, многа індывідуальнай і колектыўнай дэклямацыі, спорт.-выступленьні, харавую гутарка аб белым тэроры і інш.**

Паўлюк Цішураў.

Жывём жыцьцём атраду.

(Жодзінскі атрад ЮП, Смалявіцкі раён).

Раней у нашым атрадзе працаваў адзін павадыр, а піонэры не працавалі і ня цікавіліся працай. „Павадыр зробіць!"—думалі дзеці.

Справа перамянілася, калі павадыр стаў памоцнікам у цяжкіх момантах і кіраўнікам, а працаўнікамі—самі піонэры.

Улетку нашы піонэры ставілі ў сваёй вёсцы спэктаклі, выпусьцілі вусную газэту. На іх вечары зьбіраліся ня толькі дзеці, а прыходзілі і бацькі.

Раней было так: **піонэры сабе, неорганізаваная дзетвара—сабе**. Каб больш уцягнуць дзяцей у атрад, зацікавіць іх піонэрскай працай, вечарамі практыкавалася гульня „Махно і Будзёны". Дзеці гэтай гульнёй вельмі зацікавіліся і прымалі ў ёй актыўны ўдзел.

У дні добрага надвор'я—на рацэ чыстае, сьвежае паветра. Так прыемна тут палюбавацца хараством прыроды, так лёгка і радасна адчуваеш сябе. Піонэры растараліся лодак і ў вольныя гадзіны ўсім колектывам ішлі на раку, каталіся там, купаліся. І тут не пакідалі неорганізаваных дзяцей у вёсцы, а па магчымасьці стараліся браць іх з сабою.

Пры хаце-чытальні існуе **харавы гурток**. У ім піонэры—гэта жыватворчая крыніца, якая ажыўляе ўсю працу гуртка.

Кожны піонэр унёс каля 5 капеек на пабудаваньне самалёту **„Наш адказ Чэмбэрлену"**.

Аднойчы, каля нашай вёскі спусьціўся самалёт з прычыны яго сапсаваньня. Піонэры сабраліся і пайшлі на экскурсію. Лётнік правёў з дзяцьмі гутарку аб самалётах, аб іх ролі ў вайне і ў мірным жыцьці працоўных Саюзу. Пасьля гэтага большасьць **піонэраў уступіла ў ячэйку ТСА-Авіяхіму.**

Ня было гумавага мячыка. Сшылі з ануч і пачалі гуляць. Гуляем, у большасьці, у лапту—жывая гульня і дзеці яе любяць.

Як выпадзе сьнег, замерзьне рэчка—піонэры на санкі, на канькі, няма фабрычных прыладаў, робім самі, драўляныя.

Піонэры зацікаўлены жыцьцём свайго атраду, кожнае мерапрыемства самі абмазгоўваюць, і дзякуючы гэтаму, праца жывая, карысная, і дзякуючы гэтаму, піонэрскі атрад усё больш уцягвае ў сябе дзяцей вёскі.

Міхась Маркевіч.

...Сьмела мы ў бой пайдзём!

(Жлобін, Бабруйская акруга)

Пытаньне аб правядзеньні „баявой начоўкі" ў гарадзкой піонэрскай організацыі стаяла на пасяджэньні прэзыдыуму райдзетбюро, потым на нарадзе піонэрскага актыву гораду. Усюды яно атрымала прызнаньне, як патрэбнае і карыснае мерапрыёмства.

Былі разьмеркаваны практычныя заданьні па атрадах па падрыхтоўцы (адны рыхтавалі трашчоткі, другія—сьцягі і г. д.).

Выхад на начоўку быў назначан ў суботу, а 5-й гадзіне. Ня гледзячы на тое, што ўсё гэта праводзілася ў дабравольным парадку—сабралося 180 піонэраў.

Вышлі з музыкай, сьцягамі. Усё насельніцтва гораду праводзіла бадзёрых дзяцей.

Днём чалавек 20 старэйшых піонэраў паслалі ў лес для пабудаваньня палатак. Як прышлі, пасьля невялічкага перапынку, купаньня і вячэры, была праведзена гутарка каля агню, адбыліся ўспаміны ўдзельнікаў грамадзянскай вайны. Пасьля гутаркі і сьпеваў адбыўся спуск сьцягу, а потым... сон. Але перад адпачынкам організацыя была разьбіта ня дзьве роты, кожная рота на 2 ўзводы. Для вайсковых мэт са ўсіх чатырох бакоў , лягэру былі выстаўлены вартаўнічыя, якія зьмяняліся праз кожныя дзьве гадзіны. Апрача таго, былі пастаўлены вартаўнічыя каля кожнай палаткі.

У 7 гадзін раніцы—пад'ем. Пасьля купаньня і сьняданьня, піонэры групкамі, пад кіраўніцтвам чырвонаармейцаў, займаліся вывучэньнем вайсковай справы. Вывучалі вінтоўку, працівагаз, рэвольвэр, гранаты і ўзрыўчатыя шашкі. Потым на практыцы быў паказан усім ўзрыў бомбы, якая была палажана пад дрэвам і стральба па мішэнях.

Пасьля вучобы організацыя падзялілася на дзьве часткі: **чырвоныя і белыя**. Кожны атрад у сваю чаргу быў разьбіты на рознага роду аддзяленьні: куламётнае, стралковае, цяжкай артылерыі, агульнае і г. д. У атрадах былі вылучаны начальнікі куламётных камандаў з шэрагаў саміх піонэраў, кожнай камандзе былі дадзены па некалькі трашчотак. Перад гэтым быў зазьнят плян мясцовасьці і вызначана месца бойкі.

Па сыгналу распачалася бойка. Піонэры рассыпаліся і пачалі наступленьне...

Калі „чырвоныя" ўступілі ў лягер, была праведзена гутарка аб выніках бойкі. Пасьля гэтага адбыўся вечар самадзейнасьці.

На другі дзень, гадзін ў дзевяць вечару, піонэры зьвярнуліся дамоў.

Пасьля праведзенай начоўкі ў дзяцей засталося вельмі добрае ўражаньне. Цяпер вядзецца падрыхтоўчая праца да масавай вайсковай гульні—„бойка Махно і Будзённага".

Буду малатабойцам!

І прывычная рука ўзор прыгожы вышывае.

(Піонэратрад пры фабрыцы „Чырвоная Зорка").

Гурток ручной працы для піонэрак організаваўся ў нас у чэрвені. Спачатку наведвала яго 26 чалавек дзяцей: з іх 9 няпіонэрак. Актыўна працавала і рэгулярна наведвала гурток 22 дзяўчынкі. Усёй працай кіравала комуністка. Гурток займаўся ў летні час 2-3 разы, а цяпер 3—4 разы ў тыдзень. Спачатку ніхто з дзяцей ня ўмеў ні вышываць, ні вязаць. Цяпер многаму ўжо навучыліся.

Уся праца гуртка ўвязвалася з агульным плянам працы атраду, служыла тэмай, ці заданьнем працоўнага выхаваньня. У канцы верасьня была наладжана **першая паказальная выстаўка дасягненьняў гэтага гуртка**. Да адчыненьня выстаўкі быў прысьвечан сход бацькоў. Бацькі вельмі дзякавалі арганізатараў гэтага гуртка для дзяўчат і прасілі організаваць што-небудзь падобнае (майстэрню ці гурток) для хлапчукоў.

На выстаўцы было за 80 рэчаў—экспонатаў ручной працы нашых піонэрак.

Дзяўчаткі панавучваліся вышываць розныя прыгожыя ўзоры.

У хуткім часе ў нас адбудзецца раённая выстаўка з удзелам усіх піонэратрадаў па пытаньні працоўнага выхаваньня дзяцей.

М. Чарнецкі.

БУДУЕМ САВЕЦКУЮ КРАІНУ!

КАСТРЫЧНІК НАМ ДАЎ ПОЛІТЫЧНЫЯ ПРАВЫ.

Калі ўзяць адну з галоўнейшых і вялікіх задач партыі галіну савецкага будаўніцтва, дык лічбы і факты паказваюць досыць шырокі і шчыры актыўны ўдзел комсамолу і беспартыйнай рабочай і сялянскай моладзі ва ўмацаваньні і ажыўленьні саветаў, яго сэкцыяў і камісій. Бярэм лічбы апошніх гадоў:

Лічбы абраных комсамольцаў і моладзі ў сельскія і местачковыя саветы і яго рэвізыйныя камісіі:

У Саветы ў 1924—25 г.—1773 комсамольцы; 1927—1977 комсамольцаў.

У рэўкамісіях у 1927 г.—259 комсамольцаў.

Паколькі нам трэба было яскрава паказаць параўнаўчы рост комсамольцаў і моладзі ў саветах, мы вышэй паказаныя лічбы бралі бяз Гомельшчыны.

Калі ўзяць Гомельшчыну (разам з былой Рэчыцкай акругай), дык на 1928 г. мы адносна выбарнасьці комсамольцаў і моладзі ў сельсаветы атрымаем наступныя лічбы: усяго сяброў саветаў па Гомельшчыне 5487 чал., з іх моладзі ад 18 да 23 год 574, або 10,4 проц., комсамольцаў—252, ці 4,5 проц.

Раней, чым прыступіць да ацэнкі работы комсамольцаў і моладзі ў саветах, прывядзем яшчэ некаторыя лічбы аб іх выбарнасьці ў гарадзкія, раённыя і акруговыя саветы.

У акруговых 1927 г.—140 чалавек і не акруговых—1014.

Калі гэтыя лічбы узяць разам, дык трымаецца

вялікая маладая армія,

армія ў некалькі тысяч чалавек.

У 1927 г., пачынаючы ад сельсаветаў і канчаючы акруговымі выканаўчымі камітэтамі, абрана ўсёй моладзі ад 18 да 24 год 6.147 чал., з якой комсамольцаў налічваецца 2.890 чал. або 47 проц.

Гэта значыць, што з агульнага складу організацыі толькі ў адны саветы ўваходзіць 7-8 проц. комсамольцаў. Асобныя акругі даюць яшчэ больш высокі процант выбарнасьці ў саветы як моладзі, так і комсамольцаў. Так, у сельсаветах па Аршанскай акрузе ўся моладзь складае 27,3 проц., комсамольцы—14,7 проц. Па Менскай—моладзь—23,8 проц., па Віцебскай—комсамольцы—12 проц.—моладзі—20,4 проц. У горсаветах па Мазыру моладзь складае—31,9 проц., комсамольцы—7,1 проц., па Полацку моладзь—28,5 проц., па Бабруйску—комсамольцы—9,1 проц. і моладзь—20,5 проц.

Асабліва важна падкрэсьліць факт

нясупыннага паступовага росту выбарнасьці комсамольцаў і беспартыйнай моладзі,

а таксама і тое, што комсамольцаў і моладзі больш за ўсё абрана ў сельскія, местачковыя саветы і гарадзкія саветы неакруговых гарадоў, паколькі там меншая (асабліва ў вёсцы) партыйная праслойка. Прычым мы павінны адзначыць, што ў лік комсамольцаў дэпутатаў саветаў не ўваходзяць комсамольцы члены і кандыдаты КП(б)Б. А што яны, уваходзячы ў графу «сяброў і кандыдатаў КПБ», на многа падвышаюць партыйную праслойку, можна бачыць з наступных лічбаў: па Бабруйскай акрузе асобна комсамольцаў абрана—190 чал.—8,3 проц., а разам з комсамольцамі-партыйцамі—288—12,4 проц., па Магілеўскай у першым выпадку—174—8,0 проц. у другім—238—10,2 проц.

Комсамольцы, зьяўляючыся на перавыбарныя сходы, амаль на ўсе 100 проц.,

былі актыўнымі іх удзельнікамі, а ячэйкі ЛКСМБ у асноўным—добрымі памоцнікамі партыі ў справе правядзеньня сходаў беднаты і ўва ўсёй падрыхтоўчай рабоце да перавыбараў савету. На жаль, мы ня маем сталых лічбаў адносна ўдзелу беспартыйнай моладзі ў перавыбарах саветаў, але маючыяся лічбы і факты па асобных акругах і раёнах сьведчаць, што моладзь на выбарчых сходах складала 30—35 проц. агульнага ліку зьявіўшыхся. Былі нярэдкія выпадкі, калі, пад кіраўніцтвам комсамольскіх ячэек, моладзь організавана прыходзіла на сходы і шчыра трымалася за высунутыя кандыдатуры партыі, за блёк беднякоў з серадпякамі. На раённых зьездах саветаў, па ўжо сталай лічбе, моладзі ад 18 да 23 год было 1659 чал. ці 17,8 проц.

Практычная работа ў саветах.

Яна ідзе па лініі:

— выбарнасьці комсамольцаў у кіруючыя адзінкі сельскіх местачковых і гарадзкіх саветаў,

— практычнай работы па ажыўленьню дзейнасьці саветаў, яго сэкцыяў і камісій. **Першае** пацьвярджаецца такімі лічбамі і фактамі: у прэзыдыумах сельскіх і местачковых саветаў комсамольцы складаюць 587 чал. або 15,5 проц., агульнай колькасьці членаў прэзыдыуму і 26,3 проц. усіх абраных комсамольцаў у памянёныя саветы, з іх старшынямі саветаў зьяўляюцца 109 чал. комсамольцаў, што складае 15,8 проц. іх агульнай колькасьці; у прэзыдыумах гарадзкіх саветаў неакруговых цэнтраў 11 чал. ці 9,9 проц. Для характарыстыкі працаздольнасьці комсамольцаў—саветчыкаў прывядзем водгук Віцебскага РВК: „старшыні сельсаветаў комсамольцы з працай спраўляюцца досыць добра, некаторыя з іх зьяўляюцца лепшымі старшынямі ў раёне. Большасьць сельсаветаў, у якіх комсамольцы складаюць прэзыдыумы—ва многім прыклад астатнім сельсаветам". Такую ацэнку ў асноўным можна ўжыць і да ўсіх комсамольцаў, працуючых у кіруючых адзінках саветаў: **Другое** пацьвярджаецца шматлікімі фактамі ініцыятывы ячэек і комсамольцаў-грамадчыкаў у розных гаспадарчых і грамадзка-карысных пачынаньнях і па ажыўленьні дзейнасьці саветаў. Разьмер газэтнага артыкулу не дазваляе прывесьці шэраг выпадкаў ініцыятывы комсамольскіх ячэек і асобных комсамольцаў па рамонту школ, адчыненьню звышштатных хат-чытальняў, рамонту мастоў, па паляпшэньню дабрабыту вёскі, організацыі пажарных дружын, па барацьбе з патравамі і за ахову лесу, па коопэраваньні насельніцтва, беднаты і моладзі і шэрагу мерапрыёмстваў па паляпшэньні сельскай гаспадаркі і вытворчасьці. Прывядзе толькі некалькі характэрных:

Дзегцяроўская ячэйка адрамантавала школу.

Машчаніцкая ячэйка разам, з сялянамі ў 60 чал. зрабіла суботнік, на заробленыя 70 руб. купілі літаратуру і адчынілі хату-чытальню. **Дабрыніцская, Дзедаўская, Збароўская і Канцянская** ячэйкі організавалі пажарныя дружыны. **Каракоўшчынская** ячэйка выявіла 204 дзесяціны захаванай зямлі, дзякуючы рабоце **Тураўскай** ячэйкі, сельсавет быў у мінулым годзе на першым месцы па здачы сельска-гаспадарчага падатку. **Збароўская ячэйка** організаваўшы коопэратыўнае аддзяленьне, уцягнула пайшчыкамі коопэрацыі з 200 двароў вёскі—176.

Такіх фактаў па ўсёй Беларусі можна налічыць сотні.

Разам з тым, мы можам сьцьвярджаць, што ў сэкцыях гарадзкіх саветаў і ў камісіях сельсаветаў прымае актыўны ўдзел вялікая колькасьць комсамольцаў і моладзі. Так: па гораду Менску ў сэкцыях гарсавету працуюць 45 чал. комсамольцаў, па гор. Рэчыцы да сэкцый прымацавана 30 чал. комсамольцаў.

Ва ўсіх сельсаветах, дзе ёсьць комсамольскія ячэйкі, па 2-3, а то і болей комсамольцаў прымаюць удзел у рабоце камісій сельсаветаў.

* * *

Комсамол і ўся працоўная моладзь Беларусі маюць чым пахваліцца і адзначыць у сябе 10 год Кастрычнікавай рэволюцыі. Прыведзеныя лічбы—гэта заваёвы працоўнае моладзі, толькі дзякуючы Кастрычніку. Аб гэтым моладзь ніколі не запамятае.

П. Пячонка.

КАСТРЫЧНІК У ЗДЫМКАХ.

Ахвяра рэволюцыі.

Тав. Сьвярдлоў.

На варце Смольнага.

Нязмерны правадыр Кастрычніка.

Ахвяра рэволюцыі.

Тав. Валадарскі.

На Зімні.

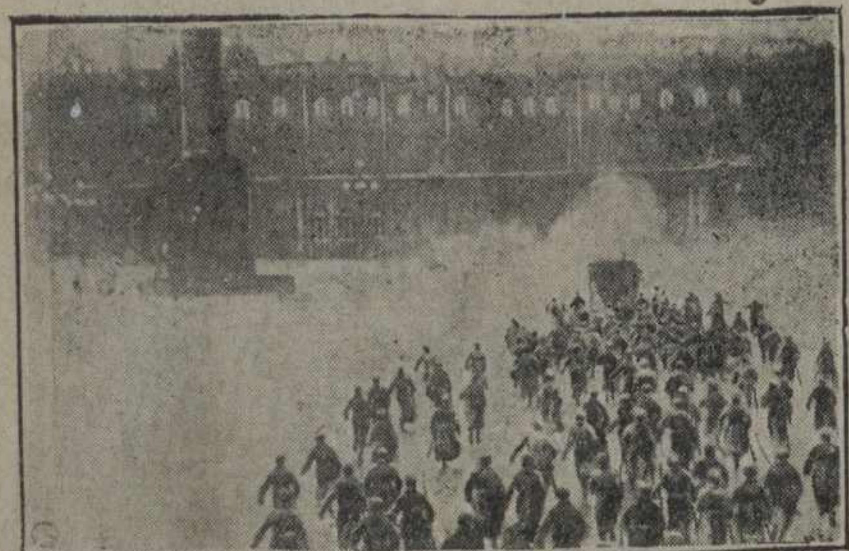

Чырвонаармейцы наступаюць на дварэц.

Смольны – штаб рэволюцыі.

Бальшавіцкія аўтамабілі.

Пасьля іх уходу.

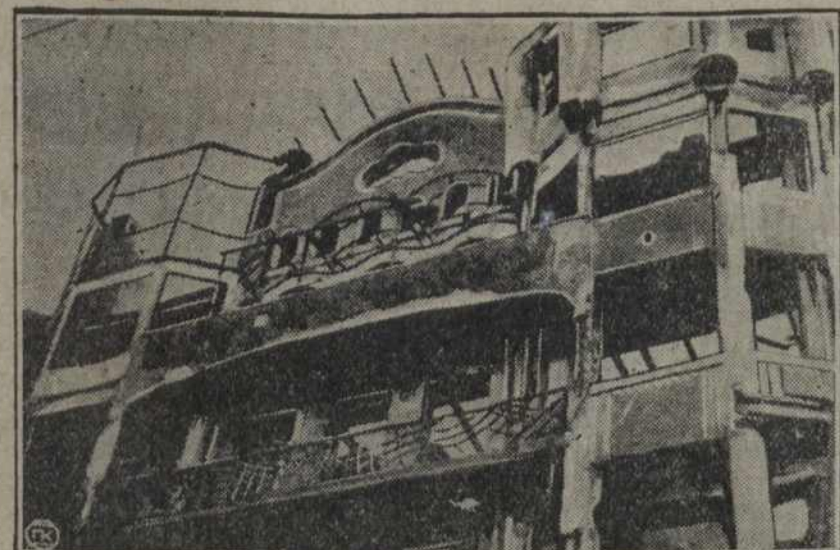

С...ая юнкерамі мануфактурная фабрыка.

Ля барыкад.

Масква ў дні навальніц.

Расьце наша соцыялістычная прамысловасьць.

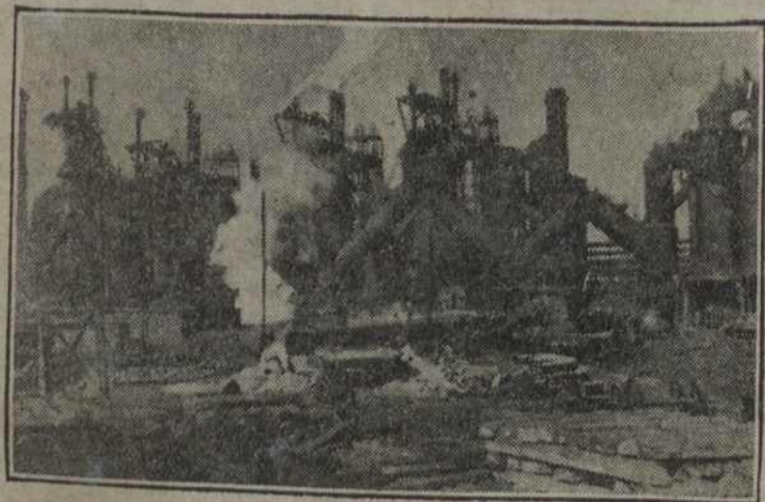

Новы бэнзінны завод.

Савецкая нафта.

Новая вышка на нафтавых промыслах

Асушаем балоты.

Першая ў СССР прэс-машына для капаньня канаў пры мэліорацыі.

1927 год.

Мацнее савецкая рацыяналізацыя.

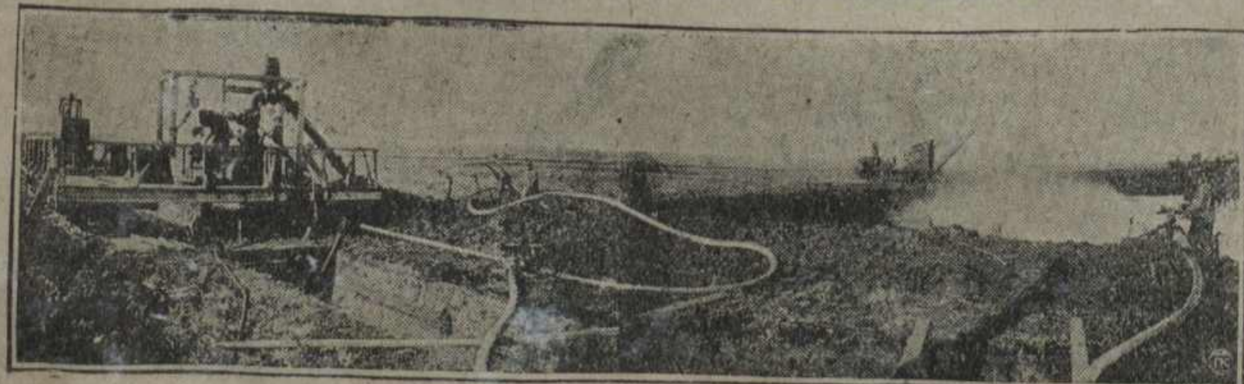

Мэханізацыя работ па здабычы торфу.

Сялянскі ўнівэрсытэт у Горках.

Галоўлітбел № 24867.

...тары: А. БАРАНЬНІКАЎ. А. КУРЦІК.